

Programmabegroting

2019

INHOUDSOPGAVE

1. INLEIDING	5
Voorwoord	7
Leeswijzer	8
Financieel perspectief	9
2. PROGRAMMAPLAN	11
Programma 0 Bestuur en ondersteuning	13
Programma 1 Veiligheid	17
Programma 2 Verkeer en vervoer	19
Programma 3 Economie	21
Programma 4 Onderwijs	23
Programma 5 Sport, cultuur en recreatie	25
Programma 6 Sociaal domein	27
Programma 7 Volksgezondheid en milieu	31
Programma 8 VHROSV	33
Overige onderdelen programmaplan	35
3. PARAGRAFEN	37
Paragraaf A Lokale Heffingen	39
Paragraaf B Weerstandsvermogen en risicobeheersing	45
Paragraaf C Onderhoud Kapitaalgoederen	49
Paragraaf D Financiering	53
Paragraaf E Bedrijfsvoering	57
Paragraaf F Verbonden Partijen	61
Paragraaf G Grondbeleid	71
4. FINANCIËLE BEGROTING	73
Overzicht van baten en lasten	76
Uiteenzetting van de financiële positie	80
VASTSTELLINGSBLAD	85

1. Inleiding

Voorwoord

Voor u ligt de eerste begroting van deze raadsperiode, waarin wij de ambities en de daaruit voortvloeiende investeringen hebben verwerkt die we in juli met uw raad hebben besproken bij de behandeling van de Voorjaarsrapportage 2018. Onze ambities hebben als overkoepelend thema: grensverleggend besturen. Bij 'grensverleggend besturen' krijgen ideeën, kennis en initiatieven uit de samenleving de ruimte, denken we in oplossingen en proberen we die uit. Zeggenschap organiseren we in wisselende en gevarieerde vormen die passen bij de aard, de omstandigheden en de schaal van het vraagstuk. Het herontwerpen van de nieuwe democratie steunt op lerend vermogen, lef, vertrouwen en (ieders) betrokkenheid, en maakt gebruik van de aanwezige kracht uit de samenleving. Daarmee kunnen we – bestuurders, medewerkers van onze en andere organisaties én bovenal onze inwoners – samen zorgen voor een prettige, veilige en gezonde leefomgeving, waarin iedereen 'ertoe doet' en mee kan doen. Groener, duurzamer en socialer zijn drie belangrijke speerpunten.

Grensverleggend besturen brengt met zich mee, dat er niet voor een bestuursperiode van vier jaar, een plan overlegd is met uitsluitend concrete, meetbare doelen, mooi weggezet in de tijd en voorzien van een exact bedrag met twee cijfers achter de komma. Daar waar we – mede aan de hand van de behandeling van de Voorjaarsrapportage – concrete doelen hebben kunnen formuleren, hebben wij dat gedaan. Bij de realisatie worden inwoners, *wanneer zij dat zelf wenselijk vinden*, betrokken. Want dat is óók grensverleggend besturen: er is ruimte voor initiatief en meedoen, die ruimte kan een ieder invullen maar men kan óók zelf besluiten om niet van die ruimte gebruik te maken.

In de rapportages en de begroting van onze zogeheten planning- en controlcyclus gaat de aandacht vaak vooral uit naar nieuwe doelen en investeringen, naar grote veranderingen en majeure projecten. Naast beleidsontwikkeling en –uitvoering is de lokale overheid er natuurlijk óók voor het bieden van diverse producten en diensten: van een paspoort, rijbewijs en gehandicaptenparkeerkaart tot een wabo-vergunning, van het inzamelen van huishoudelijk afval tot het maaien van berm, van het sluiten van een huwelijk tot het doorlopen van een procedure voor een partiële herziening van een bestemmingsplan. Om maar even een hele kleine greep te doen, in de werkzaamheden die de medewerkers voor onze inwoners verrichten of laten verrichten. Niet alleen de bestuursstijl verandert doordat de samenleving verandert, óók de zogeheten 'going concern' in ons gemeentehuis, is voortdurend in ontwikkeling. In het overzicht van de investeringen zien we dan bijvoorbeeld ook middelen voor vervanging van materieel – een deel van het wagenpark van onze buitendienst – én voor diverse 'technologische en digitale' investeringen. Met het oog op optimalisatie van de dienstverlening, zijn ook deze investeringen indirect gericht op onze inwoners.

Onze begroting laat een positief resultaat zien, ook op de langere termijn. We hebben daarbij niet de hand op de knip gehouden: met de vaststelling van de Voorjaarsrapportage 2018 is er – zoals zopas genoemd – voor bijna € 5.000.000,- aan nieuwe investeringen aangekondigd. Dit heeft natuurlijk wel invloed op de middelen die de gemeente tot haar beschikking heeft; we moeten rekening houden met het aantrekken van een nieuwe financiering. De tijd is ons daarin gunstig en inclusief alle uitgaven en investeringen blijft de financiële positie van de gemeente goed.

Over een 'knip' gesproken en positieve cijfers: óók voor onze inwoners is deze begroting direct positief nieuws. De woonlasten gaan gemiddeld genomen naar beneden met wat we zo'n twintig jaar geleden een 'geeltje' noemden: een bedrag van 25 euro. Het gevoel bij een meevaller is van alle tijden: dat is altijd fijn!

Wij wensen u veel plezier bij het lezen van deze begroting.

College van burgemeester en wethouders van Westerveld.

Leeswijzer

Deze begroting bestaan uit twee onderdelen: de beleidsbegroting en de financiële begroting. De beleidsbegroting bestaat uit het programmaplan en de paragrafen. De financiële begroting bestaat uit het overzicht van baten en lasten, de uiteenzetting van de financiële positie en het overzicht van de geraamde baten en lasten per taakveld.

1. Inleiding

In de inleiding staat het voorwoord van het college, deze leeswijzer en het financiële perspectief.

2. Programmaplan

Het programmaplan bestaat uit de zeven programma's van de gemeente gevolgd door een overzicht van de algemene dekkingsmiddelen, een overzicht van de kosten van overhead, het bedrag voor de heffing voor de vennootschapsbelasting en het bedrag voor onvoorzien.

Per programma wordt aangegeven wat we willen bereiken, wat we daarvoor gaan doen en wat het gaat kosten. Bij het onderdeel 'wat willen we bereiken' staat de visie van het betreffende programma en worden de beleidsindicatoren vermeld. De beleidsindicatoren hebben 31 december 2017 als peildatum en zijn terug te vinden op www.waarstaatjegemeente.nl. Bij het onderdeel 'wat gaan we daarvoor doen' staan de doelen zoals deze bij de voorjaarsrapportage zijn vastgesteld. Per doel is uitgewerkt hoe we dat doel gaan realiseren. Bij het onderdeel 'wat gaat het kosten' staat de begroting 2019 meerjarenraming (2020 t/m 2022) op taakveldniveau. De begroting van 2019 is vergeleken met de raming 2018, verschillen groter dan € 50.000 op taakveldniveau zijn voorzien van een toelichting. In deze toelichting zijn de grootste onderdelen van het verschil verklaard. Om de realisatie 2017 vergelijkbaar te maken met de raming 2018 en begroting 2019 is deze ook volgens de nieuwe indeling gepresenteerd. Deze bedragen sluiten aan bij het taakveldenoverzicht uit de jaarrekening 2017. Het kan overigens voorkomen dat er, door het gebruik van de landelijke indeling, taakvelden zijn benoemd die niet voor onze gemeente van toepassing zijn.

3. Paragrafen

De paragrafen bevatten een dwarsdoorsnede van alle programma's van het jaarverslag, waarbij wordt ingegaan op de relevante beleids- en beheeraspecten. De paragrafen zijn: lokale heffingen, weerstandsvermogen en risicobeheersing, onderhoud kapitaalgoederen, financiering, bedrijfsvoering, verbonden partijen en grondbeleid. Al onze paragrafen zijn voorgeschreven door het BBV (Besluit Begroten en Verantwoorden).

4. Financiële begroting

Dit hoofdstuk bevat het overzicht van baten en lasten en de toelichting, de uiteenzetting van de financiële positie en een toelichting en het overzicht van de geraamde baten en lasten per taakveld.

De begroting wordt afgesloten met het Vaststellingsblad.

Financieel perspectief

De Voorjaarsrapportage 2018 was het belangrijkste kader voor deze begroting. Ten opzichte van de resultaten van de voorjaarsrapportage zijn er nog twee wijzigingen in het resultaat.

	Bedragen in €, min is nadeel			
	2019	2020	2021	2022
Saldo voorjaarsrapportage	-256.000	116.000	561.000	1.030.000
1. Meicirculaire	301.000	116.000	146.000	13.000
2. Overige effecten	138.000	185.000	171.000	110.000
Saldo begroting 2019	183.000	417.000	878.000	1.153.000

1. Meicirculaire

Op 31 mei 2018 is de meicirculaire uitgekomen. In deze meicirculaire zijn de wijzigingen in de hoogte van de algemene uitkering opgenomen. Toen de meicirculaire uitkwam was de voorjaarsrapportage al aan de gemeenteraad verstuurd. Daarom zijn de effecten van de meicirculaire in juni in een separaat memo met de gemeenteraad gedeeld. Conform afspraak is de meicirculaire in de begroting verwerkt.

2. Overige effecten

Bij het opstellen van de begroting worden ieder jaar onderdelen geactualiseerd. Het gaat hierbij onder andere om de (doorbelastingen van) rente, kapitaallasten, uren en overhead, gemeenschappelijke regelingen, grondexploitaties, reinigings- en rioolheffing, het meerjarenonderhoudsplan en de reserves en voorzieningen. Deze actualisaties leiden tot (kleine) resultaat-effecten en verschuivingen tussen programma's en jaren. Zoals in de tabel is te zien leidt dit tot positieve effecten op het resultaat.

Het financieel perspectief in deze begroting blijft voor de komende jaren positief. In onderstaande tabel zijn de bestedingen per programma inzichtelijk.

	Bedragen in €, min is nadeel			
	2019	2020	2021	2022
0 Bestuur en ondersteuning	25.164	25.487	25.901	26.054
1 Veiligheid	-1.359	-1.376	-1.417	-1.452
2 Verkeer en vervoer	-2.800	-2.919	-2.806	-2.813
3 Economie	298	381	427	427
4 Onderwijs	-1.366	-1.379	-1.369	-1.350
5 Sport cultuur en recreatie	-3.955	-4.116	-3.744	-3.653
6 Sociaal domein	-15.203	-15.326	-15.284	-15.262
7 Volksgezondheid en milieu	-319	-305	-328	-284
8 VHROSV	-1.518	-1.518	-1.518	-1.418
Resultaat voor bestemming	-1.058	-1.071	-138	249
Mutatie op reserves	1.241	1.488	1.016	904
Resultaat na bestemming	183	417	878	1.153

2. Programmaplan

**Programma 0
Portefeuillehouder**

**Bestuur en ondersteuning
W.J.N.M. de Jong**

Taakvelden

1. Bestuur
2. Burgerzaken
3. Beheer overige gebouwen en gronden
4. Ondersteuning organisatie
5. Treasury
6. Belastingen
7. Algemene uitkering en overige uitkeringen Gemeentefonds
8. Overige baten en lasten

Wat willen we bereiken?

Voortbordurend op 'Zo Buiten Zo Binnen' willen we verder gaan met de samenleving vaker, eerder en intenser te betrekken bij beleid. We willen met inwoners, ondernemers, deskundigen, raads- en collegeleden om de tafel om met zijn allen beleid te ontwikkelen. We leggen de precieze vorm daarvan niet vast, omdat we ook de vorm en de werkwijze samen willen bedenken. Ook zullen we bezig gaan met het ontwikkelen van een eigen langere termijnvisie. Een dergelijke visie kan ondersteunen om samenhangend beleid te ontwikkelen.

We gaan verder bouwen aan veilige en toekomstbestendige informatievoorziening, waarbij we gebruik maken van de mogelijkheden die nieuwe technologieën ons bieden.

Naam indicator	Eenheid	Gemeente Westerveld	Provincie Drenthe
Formatie	Fte per 1.000 inwoners	7,80	n.n.b.
Bezetting	Fte per 1.000 inwoners	7,26	n.n.b.

Wat gaan we daarvoor doen?

Doel	Wat gaan we daarvoor doen
Meer betrekken van de samenleving. <i>In 2019 gaan we samen met de samenleving samenlevingsakkoorden opstellen.</i>	Het opstellen van kaders waarbinnen de thema's uitgewerkt kunnen worden. De samenlevingsakkoorden vormen een belangrijke basis voor de strategische visie en de omgevingsvisie.

Doel	Wat gaan we daarvoor doen
Betrekken van jongeren. <i>Vaststellen of er voldoende draagvlak is voor het instellen van een jongerenraad.</i>	Bij één van de samenlevingsakkoorden zal worden besproken hoe jongeren betrokken willen worden.

Doel	Wat gaan we daarvoor doen
Toekomstbestendige informatievoorziening. <i>In samenhang realiseren van onderdelen uit het dynamische realisatieprogramma.</i>	Uitvoering geven aan een dynamisch meerjarig realisatieprogramma informatievoorziening Westerveld 2020.

Wat gaat het kosten?

Bedragen x € 1.000

Product		Realisatie 2017	Raming 2018	Begroting 2019	Begroting 2020	Begroting 2021	Begroting 2022
0.1 Bestuur	Lasten	1.693	1.481	1.607	1.607	1.607	1.607
	Baten	-	55	192	192	192	192
	Saldo	1.693	1.426	1.415	1.415	1.415	1.415
0.2 Burgerzaken	Lasten	507	476	532	505	515	515
	Baten	392	345	348	348	348	348
	Saldo	115	131	184	157	167	167
0.3 Beheer overige gebouwen en gronden	Lasten	430	606	204	219	207	202
	Baten	702	420	65	80	69	64
	Saldo	-272	186	139	139	138	138
0.4 Overhead	Lasten	7.188	7.072	6.712	6.676	6.524	6.503
	Baten	224	98	74	110	73	46
	Saldo	6.964	6.974	6.638	6.566	6.451	6.457
0.5 Treasury	Lasten	-487	34	-12	-49	-78	-100
	Baten	925	951	892	867	882	882
	Saldo	-1.412	-917	-904	-916	-960	-982
0.61 OZB Woningen	Lasten	284	280	265	265	265	265
	Baten	2.950	2.099	2.160	2.160	2.160	2.160
	Saldo	-2.666	-1.819	-1.895	-1.895	-1.895	-1.895
0.62 OZB niet-woningen	Lasten	-	-	-	-	-	-
	Baten	351	1.054	1.080	1.080	1.080	1.080
	Saldo	-351	-1.054	-1.080	-1.080	-1.080	-1.080
0.64 Belastingen overig	Lasten	45	147	147	147	147	147
	Baten	2	30	31	31	31	31
	Saldo	43	117	116	116	116	116
0.7 Algemene uitkering en overige uitkeringen gemeentefonds	Lasten	-	-	-	-	-	-
	Baten	27.874	28.983	29.797	30.009	30.273	30.410
	Saldo	-27.874	-28.983	-29.797	-30.009	-30.273	-30.410
0.8 Overige baten en lasten	Lasten	79	19	20	20	20	20
	Baten	-	-	-	-	-	-
	Saldo	79	19	20	20	20	20
0.10 Mutaties Reserves	Lasten	4.915	2.064	3.748	25	25	25
	Baten	6.745	5.403	4.989	1.513	1.041	929
	Saldo	-1.830	-3.339	-1.241	-1.488	-1.016	-904
Saldo programma 0		-25.511	-27.259	-26.405	-26.975	-26.917	-26.958

Toelichting

0.2 Burgerzaken: toename van per saldo € 53.000 aan lasten te verklaren

Ook voor de begroting 2019 is gekeken welke uren van medewerkers aan welk product moeten worden toegerekend. Dit heeft geleid tot een toename bij burgerzaken en een afname bij overhead.

0.4 Overhead: afname van per saldo € 336.000 aan lasten te verklaren

Ook voor de begroting 2019 is gekeken welke uren van medewerkers aan welk product moeten worden toegerekend. Dit heeft geleid tot een afname bij de overhead en een toename bij diverse andere taakvelden zoals de hiervoor genoemde burgerzaken.

0.61 OZB Woningen: toename van per saldo € 76.000 aan baten te verklaren

Deze toename bestaat uit de inflatie conform de voorjaarsrapportage en de verhoging van € 50.000 conform het besluit van 11 november 2014 over de opbrengst rioolheffing.

0.7 Algemene uitkering en overige uitkeringen gemeentefonds: toename van per saldo € 814.000 aan baten te verklaren

De algemene uitkering van 2019 en verder is in overeenstemming met de meicirculaire. De toename is ontstaan door de veranderende maatstaven en de totale hoogte van de algemene uitkering. Daarnaast is er rekening gehouden met een extra uitkering vanuit het BCF plafond. Dit is ook bij de grondslagen van de begroting toegelicht.

0.10 Mutaties Reserves: afname van per saldo € 2.098.000 aan baten te verklaren

In 2018 zijn er een aantal incidentele onttrekkingen aan de reserves waaronder die voor het Dingspilhuus die in 2019 niet aan de orde zijn. De lasten vallen in programma 5 en 6.

Programma 1 Portefeuillehouder	Veiligheid H. Jager
---	--------------------------------

Taakvelden

1. Crisisbeheersing en Brandweer
2. Openbare orde en Veiligheid

Wat willen we bereiken?

Wij zetten ons in voor verdere samenwerking met gemeenten in de regio, veiligheids- en zorgpartners en andere overheden om de veiligheid in onze gemeente te waarborgen. Landelijke en maatschappelijke ontwikkelingen, regionale afspraken en wijzigingen in wet- en regelgevingen hebben ertoe geleid, dat de lokale overheid zich in de komende periode nadrukkelijk bezig moet houden met ondermijnende criminaliteit, nazorg ex-gedetineerden, woonoverlast en problematiek van mensen met verward gedrag.

Naam indicator	Eenheid	Gemeente Westerveld	Provincie Drenthe
Verwijzingen Halt	Aantal per 10.000 jongeren	70,00	82,00
Harde kern jongeren	Aantal per 10.000 inwoners	-	1,10
Winkeldiefstallen	Aantal per 1.000 inwoners	0,30	1,50
Geweldsmisdrijven	Aantal per 1.000 inwoners	2,90	4,40
Diefstallen uit woningen	Aantal per 1.000 inwoners	2,60	2,50
Vernielingen en beschadigingen (in openbare ruimte)	Aantal per 1.000 inwoners	2,10	4,10

Wat gaan we daarvoor doen?

Doel	Wat gaan we daarvoor doen
Het tegengaan van overlast in Westerveld. <i>Afname van de beleidsindicatoren.</i>	In het project Vitale Vakantieparken 2018-2022 is veiligheid een onderdeel (zie programma 3).

Wat gaat het kosten?

Bedragen x € 1.000

Product		Realisatie 2017	Raming 2018	Begroting 2019	Begroting 2020	Begroting 2021	Begroting 2022
1.1 Crisisbeheersing en brandweer	Lasten	1.107	1.175	1.216	1.239	1.266	1.298
	Baten	17	39	32	38	22	19
	Saldo	1.090	1.136	1.184	1.201	1.244	1.279
1.2 Openbare orde en veiligheid	Lasten	174	172	182	182	181	181
	Baten	9	7	7	7	8	8
	Saldo	165	165	175	175	173	173
Saldo programma 1		1.255	1.301	1.359	1.376	1.417	1.452

Taakvelden

1. Verkeer en vervoer
2. Parkeren
3. Recreatieve Havens
4. Economische Havens en waterwegen
5. Openbaar vervoer

Wat willen we bereiken?

Het nieuwe Gemeentelijk Verkeers- en Vervoersplan (GVVP) zal de komende periode richting geven aan het beleid voor Verkeer en vervoer. In de dorpskernen moet een goede balans gevonden worden tussen woongebied, verkeersgebied én aantrekkelijk verblijfsgebied voor inwoners én toeristen. De N855 is daarbij een belangrijk aandachtspunt.

Fietsverkeer is voor ons van groot belang: het is gezond, schoon en toeristisch-recreatief gezien is fietsen ook een belangrijke reden Westerveld te bezoeken. Fietsen verdient een eigen visie. Ook snelfietsroutes en het faciliteren van elektrisch fietsen maken hier deel van uit. In het GVVP wordt dan ook een visie met betrekking tot fietsen in Westerveld verwoord. Bij deze plannen staan wij open voor nieuwe initiatieven en suggesties vanuit de samenleving.

Naam indicator	Eenheid	Gemeente Westerveld	Provincie Drenthe
Ziekenhuisopname na verkeersongeval met een motorvoertuig	%	2,00	6,00
Ziekenhuisopname na verkeersongeval met fietser	%	5,00	9,00

Wat gaan we daarvoor doen?

Doel	Wat gaan we daarvoor doen
Samen met de inwoners en andere stakeholders een aantrekkelijke en veilige openbare ruimte realiseren. <i>We hebben de hiernaast genoemde plannen opgestart en/of gerealiseerd.</i>	Herinrichting openbare ruimte: - Ruimtelijk Actieplan Havelte - Heuvelenweg Dwingeloo - Herinrichting Diever (inclusief omgeving Dingspilhuus en Stad en Esch) - Herinrichting Zuidenweg en Oude Hoogeveensedijk in Lhee

Doel	Wat gaan we daarvoor doen
Optimaliseren bereikbaarheid, verkeersveiligheid en verkeersdoorstroming. <i>Het aantal klachten / meldingen ten aanzien van verkeersaangelegenheden en het aantal verkeersslachtoffers is afgenomen.</i>	Vaststellen en uitvoeren van het nieuwe GVVP inclusief een brede visie op fietsen in Westerveld.

Doel	Wat gaan we daarvoor doen
Inzicht krijgen in de openbaarheid, eigendomssituatie en onderhoudsplicht van de wegen buiten de bebouwde kom. <i>Door de Provincie goedgekeurde wegenlegger.</i>	Actualiseren en digitaliseren van de wegenlegger.

Wat gaat het kosten?

Bedragen x € 1.000

Product		Realisatie 2017	Raming 2018	Begroting 2019	Begroting 2020	Begroting 2021	Begroting 2022
2.1 Verkeer en vervoer	Lasten	3.387	3.942	4.186	3.718	4.139	4.393
	Baten	791	1.356	1.386	799	1.333	1.580
	Saldo	2.596	2.586	2.800	2.919	2.806	2.813
Saldo programma 2		2.596	2.586	2.800	2.919	2.806	2.813

Toelichting

2.1 Verkeer en vervoer: toename van per saldo € 214.000 aan lasten te verklaren

Deze toename ontstaat door structurele bijdrage van € 130.000 voor het onderhoudsplan kunstwerken (bruggen, vlonders, beschoeiingen en dergelijke) vanaf 2019 en de toename van de kapitaallasten voor het wegbeheer voor investeringen uit 2018.

**Programma 3
Portefeuillehouder**

**Economie
J.Y.A. de Haas**

Taakvelden

1. Economische ontwikkeling
2. Fysieke bedrijfsinfrastructuur
3. Bedrijfsloket en regelingen
4. Economische promotie

Wat willen we bereiken?

Wij willen mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt of schoolverlaters zo veel mogelijk helpen bij het vinden van een baan bij het reguliere bedrijfsleven. Ook willen wij lokale innovatieve initiatieven op het gebied van lokale werkgelegenheid ondersteunen. Om het buitengebied leefbaar te houden moet er evenwicht zijn tussen landbouw en natuur. We willen daarom actieve steun geven aan duurzame, natuurinclusieve landbouw. Voor het versterken van de concurrentiepositie van de gemeente willen we het toeristisch/recreatieve bedrijfsleven stimuleren en ondersteunen bij het behouden en uitbreiden van recreatieve voorzieningen, voor zowel de eigen inwoners als de toeristen.

Naam indicator	Eenheid	Gemeente Westerveld	Provincie Drenthe
Functiemenging	Verhouding tussen banen en woningen in %	52,60	49,60
Bruto gemeentelijk product	Verhouding tussen verwacht en gemeten product	84,00	103,00
Vestigingen (van bedrijven)	Aantal per 1.000 inwoners in de leeftijd van 15 t/m 64 jaar	178,60	130,80

Wat gaan we daarvoor doen?

Doel	Wat gaan we daarvoor doen
Het versterken van de lokale economie. <i>Stijging van de beleidsindicatoren functievermenging en vestigingen van bedrijven ten opzichte van 2018.</i>	Het instellen van een door de raad geïnitieerde werkgroep die voortborduurde op de Denktank Lokale Economie. Uitvoering geven aan het programma communicatie en productontwikkeling vrijetijdseconomie. Evaluatie van het bestaande ondernemersfonds.

Doel	Wat gaan we daarvoor doen
Lokale innovatieve initiatieven op het gebied van lokale werkgelegenheid ondersteunen. <i>Tenminste twee initiatieven ondersteunen.</i>	Het opstellen van beleidsregels voor innovatieve initiatieven. Bekendheid geven aan de mogelijkheid om (financiële) ondersteuning te krijgen bij innovatieve initiatieven. Op basis van de beleidsregels subsidies verlenen vanuit de bestemmingsreserve voor innovatieve initiatieven.

Doel	Wat gaan we daarvoor doen
Kwaliteitsverbetering van de vakantieparken. <i>Uiterlijk in 2024 minimaal 5 van de 11 rode vakantieparken saneren of transformeren en 3 groene parken laten excelleren.</i>	Uitvoering geven aan het convenant Aanpak Vitale Vakantieparken Drenthe 2018 – 2024. Uitvoering geven aan het gemeentelijk plan dat aansluit op de Drentse aanpak.

Wat gaat het kosten?

Bedragen x € 1.000

Product		Realisatie 2017	Raming 2018	Begroting 2019	Begroting 2020	Begroting 2021	Begroting 2022
3.1 Economische ontwikkeling	Lasten	244	805	347	343	343	343
	Baten	-	-	-	-	-	-
	Saldo	244	805	347	343	343	343
3.3 Bedrijvenloket en bedrijfsregelingen	Lasten	48	35	36	36	36	36
	Baten	20	21	21	21	21	21
	Saldo	28	14	15	15	15	15
3.4 Economische promotie	Lasten	915	855	830	752	707	705
	Baten	1.480	1.482	1.490	1.491	1.492	1.490
	Saldo	-565	-627	-660	-739	-785	-785
Saldo programma 3		-293	192	-298	-381	-427	-427

Toelichting

3.1 Economische ontwikkeling: afname van per saldo € 458.000 aan lasten te verklaren

De afname ontstaat doordat er in 2018 incidenteel geld beschikbaar was voor de bedrijvenregeling en het kolonieplan / Canvas 5.

**Programma 4
Portefeuillehouder**

**Onderwijs
H. Doeven**

Taakvelden

1. Openbaar basisonderwijs
2. Onderwijshuisvesting
3. Onderwijsbeleid en leerlingenzaken

Wat willen we bereiken?

Wij willen het ingezette beleid bestendigen en staan daarbij open voor nieuwe initiatieven en suggesties vanuit de samenleving. Wanneer er ontwikkelingen zijn zullen we deze vraagstukken vanuit een integrale benadering bezien en afwegen in een mogelijk vervolg op de Sociale Structuurvisie.

De voormalige bibliotheek aan de Brink in Dwingeloo wordt omgebouwd tot een zogenoemde Science Hub. Op deze wijze wil ASTRON hun werkzaamheden en activiteiten uitdragen en tonen aan inwoners en toeristen, en daarbij een verbinding maken met het onderwijs. Dit gebeurt ook door het organiseren van de First Lego League, een wedstrijd die leerlingen tussen de 9 en 15 jaar uitdaagt om de maatschappelijke rol van techniek en technologie te onderzoeken.

Naam indicator	Eenheid	Gemeente Westerveld	Provincie Drenthe
Absoluut verzuim	Aantal per 1.000 leerlingen	-	0,61
Relatief verzuim	Aantal per 1.000 leerlingen	20,7	20,2
Vroegtijdig schoolverlaters zonder startkwalificatie	% deelnemers aan het VO en MBO onderwijs	1,10	1,40

Wat gaat het kosten?

Bedragen x € 1.000

Product		Realisatie 2017	Raming 2018	Begroting 2019	Begroting 2020	Begroting 2021	Begroting 2022
4.1 Openbaar basisonderwijs	Lasten	417	10	5	5	5	5
	Baten	-	-	-	-	-	-
	Saldo	417	10	5	5	5	5
4.2 Onderwijshuisvesting	Lasten	933	747	715	711	701	683
	Baten	57	66	66	66	66	66
	Saldo	876	681	649	645	635	617
4.3 Onderwijsbeleid en leerlingzaken	Lasten	580	794	816	833	833	832
	Baten	114	104	104	104	104	104
	Saldo	466	690	712	729	729	728
Saldo programma 4		1.759	1.381	1.366	1.379	1.369	1.350

**Programma 5
Portefeuillehouder**

**Sport, cultuur en recreatie
H. Doeven en W.J.N.M. de Jong**

Taakvelden

1. Sportbeleid en activering
2. Sportaccommodaties
3. Cultuurpresentatie, cultuurproductie en cultuurparticipatie
4. Musea
5. Cultureel erfgoed
6. Media
7. Openbaar groen en (openlucht)recreatie

Wat willen we bereiken?

Maatschappelijke voorzieningen waarvoor voldoende lokaal draagvlak is, willen wij open houden. Deze vraagstukken blijven om een samenhangende en consistente benadering vragen. We zetten in op preventie van armoede en op een integrale aanpak van meervoudige problematiek; voor kinderen en jongeren worden de thuissituatie en de maatschappelijke omgeving betrokken. De nieuwe cultuurvisie is samen met inwoners en organisaties tot stand gekomen en zal in de komende periode uitgevoerd gaan worden. Bij het beheer van openbaar groen heeft biodiversiteit een prominente rol.

Naam indicator	Eenheid	Gemeente Westerveld	Provincie Drenthe
Niet sporters	%	54,80	55,10

Wat gaan we daarvoor doen?

Doel	Wat gaan we daarvoor doen
Sport en bewegen toegankelijker te maken voor kwetsbare doelgroepen. <i>Afname van het percentage niet sporters.</i>	Het continueren van preventieprogramma's. Het doorontwikkelen van de vier lokale werkgroepen (Westerveld beweegt) onder begeleiding van de beweegcoaches met specifieke aandacht voor kwetsbare doelgroepen zoals senioren.

Doel	Wat gaan we daarvoor doen
Duurzaam herstel van gemeentelijke monumenten. <i>Toename van het aantal herstelde monumenten in Westerveld.</i>	In samenwerking met betrokken eigenaren uitvoering geven aan de uitkomsten van het Dumo-onderzoek.

Doel	Wat gaan we daarvoor doen
Beter kwaliteitsniveau van openbaar groen en speelplaatsen. <i>Het aantal klachten over het onderhoud van openbaar groen en speelplaatsen neemt af ten opzichte van 2018.</i>	Gezamenlijk met inwoners een actualisatie van het beheerplan op basis van de BrinQ-visie opstellen.

Wat gaat het kosten?

Bedragen x € 1.000

Product		Realisatie 2017	Raming 2018	Begroting 2019	Begroting 2020	Begroting 2021	Begroting 2022
5.1 Sportbeleid en activering	Lasten	194	205	201	201	201	201
	Baten	22	20	20	20	20	20
	Saldo	172	185	181	181	181	181
5.2 Sportaccommodaties	Lasten	896	1.981	885	807	778	765
	Baten	245	151	248	170	144	142
	Saldo	651	1.830	637	637	634	623
5.3 Cultuurpresentatie, cultuurproductie en cultuurparticipatie	Lasten	264	429	442	382	382	382
	Baten	-	-	-	-	-	-
	Saldo	264	429	442	382	382	382
5.4 Musea	Lasten	43	42	42	42	42	42
	Baten	-	-	-	-	-	-
	Saldo	43	42	42	42	42	42
5.5 Cultureel erfgoed	Lasten	252	314	270	280	258	283
	Baten	24	77	46	56	34	58
	Saldo	228	237	224	224	224	225
5.6 Media	Lasten	372	381	379	379	379	379
	Baten	-	-	-	-	-	-
	Saldo	372	381	379	379	379	379
5.7 Openbaar groen en (openlucht)recreatie	Lasten	2.153	2.277	2.094	2.315	1.946	1.865
	Baten	101	52	44	44	44	44
	Saldo	2.052	2.225	2.050	2.271	1.902	1.821
Saldo programma 5		3.782	5.329	3.955	4.116	3.744	3.653

Toelichting

5.2 Sportaccommodaties: afname van per saldo € 1.193.000 aan lasten te verklaren

De afname ontstaat doordat in 2018 incidenteel kosten zijn gemaakt voor de accommodatie Stad en Esch dat gedeeltelijk ten laste van de sportaccommodaties komt en vanuit de algemene reserve wordt gedekt.

5.7 Openbaar groen en (openlucht)recreatie: afname van per saldo € 175.000 aan lasten te verklaren

De afname ontstaat doordat er in 2018 incidenteel extra kosten zijn geraamd voor boomverzorging en onderhoud van het openbaar groen. In 2019 vindt alleen het reguliere onderhoud plaats.

**Programma 6
Portefeuillehouder**

**Sociaal domein
J.Y.A. de Haas en H. Doeven**

Taakvelden

1. Samenkracht en burgerparticipatie
2. Wijkteams
3. Inkomensregelingen
4. Begeleide participatie
5. Arbeidsparticipatie
6. Maatwerkvoorzieningen (Wmo)
71. Maatwerkdienstverlening 18+
72. Maatwerkdienstverlening 18-
81. Geëscaleerde zorg 18+
82. Geëscaleerde zorg 18-

Wat willen we bereiken?

We willen de sociale cohesie en leefbaarheid in de gemeente versterken door meer aan te sluiten bij maatschappelijke en innovatieve initiatieven vanuit de inwoners en hier ruimte aan geven. Hiermee vergroten we de participatie van inwoners. We continueren en breiden hiermee het budget maatschappelijke initiatieven uit zoals dit al bestaat binnen Westerveld.

Het Sociaal domein zullen we inbedden in de reguliere planning- en controlcyclus. Hierbij blijft de focus op vernieuwing en goede monitoring. De gemeente is koploper en heeft een voorbeeldfunctie als het gaat om het VN-verdrag voor de rechten van mensen met een beperking. Hier blijven we op inzetten. Ondertekening van het convenant Dementievriendelijk maakt daar onderdeel van uit. Ook zullen we aandacht besteden aan initiatieven in het kader van eenzaamheid.

Naam indicator	Eenheid	Gemeente Westerveld	Provincie Drenthe
Jongeren met een delict voor de rechter	% 12 t/m 21-jarigen	0,88	1,29
Kinderen in uitkeringsgezinnen	%	3,69	5,73
Melding kindermishandeling	%	0,68	0,88
Netto arbeidsparticipatie	% mensen tussen 15 en 67 jaar dat een baan heeft	63,2	65,2
Achterstandsleerlingen	% 4 t/m 12 jarigen	6,12	10
Werkloze jongeren	% 16 t/m 24 jarigen	1,54	1,80
Jongeren (t/m 18 jaar) met jeugdhulp	%	8,70	10,20
Jongeren (t/m 18 jaar) met jeugdbescherming	%	0,60	0,90
Jongeren (t/m 23 jaar) met jeugdreclassering	%	0,50	0,40
Banen	Aantal per 1.000 inwoners	824,00	706,40
Personen met een bijstandsuitkering	Aantal per 1.000 inwoners van 18 jaar en ouder	20,40	38,70
Personen met een lopend re-integratietraject	Aantal per 1.000 inwoners in de leeftijd van 15 t/m 64 jaar	23,90	25,80
Cliënten met een maatwerkarrangement WMO	Aantal per 10.000 inwoners	66,00	64,00

Wat gaan we daarvoor doen?

Doel	Wat gaan we daarvoor doen
Verbeteren van armoedepreventie. <i>Afname van het aantal inwoners van de gemeente Westerveld dat in armoede leeft.</i>	Het versterken van het kernteam armoedepreventie met een armoederegisseur. Het organiseren van de week van het geld.
Sociale cohesie versterken door het stimuleren van innovatieve maatschappelijke initiatieven. <i>Toename van het aanvragen, toekenningen en besteding van het budget voor maatschappelijke initiatieven.</i>	Een publiciteitscampagne voor de stimulering van maatschappelijke initiatieven. De aanvraagprocedure en behandeling voor maatschappelijke initiatieven verder vereenvoudigen. De maatschappelijke initiatieven zullen ook onderdeel worden van de samenlevingsakkoorden.
Integrale toegang op het gebied van het Sociaal domein. <i>De taken van de IGSD zijn uiterlijk 1-1-2020 geïmplementeerd in de gemeentelijke organisatie van Westerveld.</i>	Uitvoering geven aan de implementatie van een integrale toegang.

Wat gaat het kosten?

Bedragen x € 1.000

Product		Realisatie 2017	Raming 2018	Begroting 2019	Begroting 2020	Begroting 2021	Begroting 2022
6.1 Samenkracht en burgerparticipatie	Lasten	2.399	4.236	3.196	3.220	3.191	3.194
	Baten	441	129	34	58	28	32
	Saldo	1.958	4.107	3.162	3.162	3.163	3.162
6.2 Wijkteams	Lasten	136	412	387	387	387	387
	Baten	-	-	-	-	-	-
	Saldo	136	412	387	387	387	387
6.3 Inkomensregelingen	Lasten	5.214	5.035	4.991	4.906	4.905	4.903
	Baten	3.979	3.520	3.156	3.156	3.156	3.156
	Saldo	1.235	1.515	1.835	1.750	1.749	1.747
6.4 Begeleide participatie	Lasten	3.237	2.847	2.893	2.833	2.786	2.752
	Baten	-	-	-	-	-	-
	Saldo	3.237	2.847	2.893	2.833	2.786	2.752
6.5 Arbeidsparticipatie	Lasten	478	755	718	736	741	756
	Baten	-	-	-	-	-	-
	Saldo	478	755	718	736	741	756
6.6 Maatwerkvoorzieningen	Lasten	875	936	935	935	935	935
	Baten	4	4	4	4	4	4
	Saldo	871	932	931	931	931	931
6.71 Maatwerkdienstverlening 18+	Lasten	3.764	2.936	2.872	3.122	3.122	3.122
	Baten	372	400	400	400	400	400
	Saldo	3.392	2.536	2.472	2.722	2.722	2.722
6.72 Maatwerkdienstverlening 18-	Lasten	2.514	1.697	1.700	1.700	1.700	1.700
	Baten	-	-	-	-	-	-
	Saldo	2.514	1.697	1.700	1.700	1.700	1.700
6.82 Geëscaleerde zorg 18-	Lasten	392	1.103	1.105	1.105	1.105	1.105
	Baten	-	-	-	-	-	-
	Saldo	392	1.103	1.105	1.105	1.105	1.105
Saldo programma 6		14.213	15.904	15.203	15.326	15.284	15.262

Toelichting

6.1 Samenkracht en burgerparticipatie: afname van per saldo € 945.000 aan lasten te verklaren

De afname ontstaat doordat in 2018 incidenteel kosten zijn gemaakt voor de accommodatie Stad en Esch dat gedeeltelijk ten laste van de samenkracht en burgerparticipatie komt en vanuit de algemene reserve wordt gedekt.

6.3 Inkomensregelingen: afname van per saldo € 320.000 aan baten te verklaren

Dit ontstaat doordat de bijdrage vanuit het Rijk voor inkomensregelingen in 2019 voornamelijk € 300.000 lager uitkomt dan in 2018.

6.71 Maatwerkdienstverlening 18+: afname van per saldo € 64.000 aan lasten te verklaren

Ook voor de begroting 2019 is gekeken hoe de uren doorbelast moeten worden aan de verschillende taakvelden. Dit heeft geleid tot een verschuiving bij Maatwerkdienstverlening 18+ (Wmo). Ook is er op basis van ervaringscijfers € 30.000 minder geraamd voor de Maatwerkdienstverlening producten.

**Programma 7
Portefeuillehouder**

**Volksgezondheid en milieu
H. Doeven en W.J.N.M. de Jong**

Taakvelden

1. Volksgezondheid
2. Riolering
3. Afval
4. Milieubeheer
5. Begraafplaatsen

Wat willen we bereiken?

Om mogelijke risico's voor gezondheid, milieu en natuur zoveel mogelijk te kunnen voorkomen, willen wij afspraken maken met bewoners en telers over het gebruik van gewasbeschermingsmiddelen. Voor we onomkeerbare stappen zetten om te komen tot omzetting van mest in groen gas willen we de voor- en nadelen van vergassing helder in kaart brengen, waarbij onder meer gekeken wordt naar de schaalgrootte in relatie tot de lokale afzet van het gas, het aantal vervoerbewegingen, de aanvoer van mest over niet te grote afstand van Westerveld en de relatie met duurzame landbouw. Soms kan flinke milieuwinst geboekt worden door strikte handhaving van de geldende regels.

Naam indicator	Eenheid	Gemeente Westerveld	Provincie Drenthe
Omvang huishoudelijk restafval	Kg/inwoner	156,00	200,00
Hernieuwbare elektriciteit	%	5,80	14,40

Wat gaan we daarvoor doen?

Doel	Wat gaan we daarvoor doen
Mogelijke risico's betreffende gezondheid, milieu en natuur zoveel mogelijk voorkomen. <i>Er zijn afspraken gemaakt met lelietelers en inwoners.</i>	In de zomer van 2019 of zoveel eerder als mogelijk, tot afspraken komen met lelietelers en inwoners. Onderzoek naar mogelijkheden om spuitvrije zones op te nemen in bestemmings- en omgevingsplannen.

Doel	Wat gaan we daarvoor doen
Betere omstandigheden van inheemse flora en fauna. <i>Alle gemeentelijke bermen worden ecologisch beheerd en er zijn minimaal twee kennisbijeenkomsten georganiseerd.</i>	Het opstellen van een regeling voor het Fonds Duurzame Landbouw. Ook komt er een platform duurzame landbouw. Het organiseren van kennisbijeenkomsten voor de doelgroep. Het uitbreiden van het ecologisch bermbeheer.

Doel	Wat gaan we daarvoor doen
Inspelen op de wensen van inwoners en uitvaartverenigingen ten aanzien van het beheer en onderhoud van de begraafplaatsen. <i>De tevredenheid van de uitvaartverenigingen neemt toe en het aantal klachten over het onderhoud van begraafplaatsen neemt af ten opzichte van 2018.</i>	Een kwaliteitsverbetering van het beheer en onderhoud begraafplaatsen op basis van de BrinQ-visie. De uitvaartverenigingen zullen betrokken worden bij de kwaliteitsschouw van de begraafplaatsen.

Doel	Wat gaan we daarvoor doen
Transitie naar hernieuwbare energiebronnen en klimaat robuuste openbare ruimte. <i>Voldoen aan onze bijdrage in het nationaal klimaat- en energieakkoord. Het areaal aan aangewezen gebieden voor waterberging is toegenomen.</i>	Het opstellen van een regionale energiestrategie (RES) voor het grondgebied van de gemeente Westerveld. Het opstellen van een duurzaamheidsbeleid. Bij de inrichting van openbare ruimte rekening houden met ruimte voor waterberging en maatregelen tegen hittestress c.q. verstening van de openbare buitenruimte.

Wat gaat het kosten?

Bedragen x € 1.000

Product		Realisatie 2017	Raming 2018	Begroting 2019	Begroting 2020	Begroting 2021	Begroting 2022
7.1 Volksgezondheid	Lasten	599	634	676	697	718	740
	Baten	-	-	-	-	-	-
	Saldo	599	634	676	697	718	740
7.2 Riolering	Lasten	2.453	2.717	2.699	2.547	2.533	2.822
	Baten	2.508	2.899	2.900	2.718	2.700	3.053
	Saldo	-55	-182	-201	-171	-167	-231
7.3 Afval	Lasten	1.692	1.781	1.792	1.810	1.816	1.815
	Baten	2.210	2.265	2.164	2.181	2.188	2.187
	Saldo	-518	-484	-372	-371	-372	-372
7.4 Milieubeheer	Lasten	182	189	83	83	83	83
	Baten	-	-	-	-	-	-
	Saldo	182	189	83	83	83	83
7.5 Begraafplaatsen en crematoria	Lasten	489	411	388	324	319	320
	Baten	305	268	255	257	253	256
	Saldo	184	143	133	67	66	64
Saldo programma 7		392	300	319	305	328	284

Toelichting

7.3 Afval: afname van per saldo € 112.000 aan baten te verklaren

Door meerdere wijzigingen in het afvalbeleid zijn er minder baten in dit programma. Het verschil in baten kan echter vanuit de reserve Huishoudelijk afval gedekt worden.

7.4 Milieubeheer: afname van per saldo € 106.000 aan lasten te verklaren

Tot en met 2018 was er vanuit het vorige collegeprogramma een budget van € 100.000 voor duurzaamheid. Dit college zal het restant budget van 2018 inzetten voor opstellen van een nieuw beleid. Naast de budgetten die vanuit het coalitieprogramma beschikbaar zijn gesteld zal er in de voorjaarsrapportage 2019 afhankelijk van het nieuwe beleid extra budget worden gevraagd.

**Programma 8
Portefeuillehouder**

**VHROSV
W.J.N.M. de Jong**

VHROSV staat voor Volkshuisvesting, Ruimtelijke ordening en Stedelijke vernieuwing.

Taakvelden

1. Ruimtelijke Ordening
2. Grondexploitatie
3. Wonen en bouwen

Wat willen we bereiken?

We willen de Woonvisie vaststellen en uitvoeren. Specifiek aandachtspunt is de promotie van de gemeente als aantrekkelijke en excellente woongemeente. Wij willen bij de bouw en verbouw van (huur)woningen en bedrijfsgebouwen het gebruik van aardgas voorkomen of terugdringen. De invoering van de Omgevingswet zal deze bestuursperiode van groot belang zijn. De wet kent niet alleen inhoudelijk vergaande veranderingen, maar zal ook een omslag in rol en houding van de gemeente betekenen. Ook zullen bijvoorbeeld effecten op gezondheid en milieu vooraf zwaarder een rol gaan spelen bij de beoordeling van ruimtelijke plannen. Ook bij dit proces willen wij organisaties en inwoners goed betrekken.

Naam indicator	Eenheid	Gemeente Westerveld	Provincie Drenthe
Gemiddelde WOZ-waarde	Duizend euro	245,00	185,00
Nieuw gebouwde woningen	Aantal per 1.000 woningen	3,70	4,70
Demografische druk	%	88,40	80,00
Gemeentelijke woonlasten éénpersoonshuishouden	Euro	579,00	658,00
Gemeentelijke woonlasten meerpersoonshuishouden	Euro	654,00	706,00

Wat gaan we daarvoor doen?

Doel	Wat gaan we daarvoor doen
Het gebruik van aardgas terugdringen en voorkomen. <i>Het aantal aansluitingen zonder aardgas is eind 2019 hoger dan eind 2018.</i>	Alle nieuwbouwwoningen en bedrijfsgebouwen aardgasvrij laten bouwen. In Kalterbroeken en Zorgvlied tweede fase is er voor gekozen om een verzwaard elektranetwerk aan te leggen waardoor aardgasloos nieuwbouw mogelijk is geworden. Verduurzamen coöperatiewoningen door prestatieafspraken te maken over 'nul op de meter' bij renovatie van huurwoningen.

Doel	Wat gaan we daarvoor doen
Voorbereid zijn op de invoering van de omgevingswet. <i>In 2019 een plan van aanpak voorleggen aan de gemeenteraad.</i>	Op basis van de door de gemeenteraad vastgestelde ambitie en invoeringsstrategie, een plan van aanpak voor de implementatie van de omgevingswet opstellen en voorleggen aan de gemeenteraad.

Doel	Wat gaan we daarvoor doen
Vorbereid zijn op de invoering van de omgevingswet. <i>In 2019 samen met de inwoners een start maken met het opstellen van de omgevingsvisie.</i>	Op basis van het plan van aanpak voor de implementatie van de omgevingswet, met interactieve en creatieve werkvormen, inwoners betrekken bij het opstellen van de omgevingsvisie.

Wat gaat het kosten?

Bedragen x € 1.000

Product		Realisatie 2017	Raming 2018	Begroting 2019	Begroting 2020	Begroting 2021	Begroting 2022
8.1 Ruimtelijke ordening	Lasten	410	590	817	817	817	717
	Baten	20	20	20	20	20	20
	Saldo	390	570	797	797	797	697
8.2 Grondexploitatie (niet-bedrijventerreinen)	Lasten	199	1.821	1.552	968	1.104	1.013
	Baten	239	1.892	1.552	968	1.104	1.013
	Saldo	-40	-71	-	-	-	-
8.3 Wonen en bouwen	Lasten	1.046	1.041	1.075	1.075	1.075	1.075
	Baten	352	350	354	354	354	354
	Saldo	694	691	721	721	721	721
Saldo programma 8		1.044	1.190	1.518	1.518	1.518	1.418

Toelichting

8.1 Ruimtelijke ordening: toename van per saldo € 227.000 aan lasten te verklaren

In 2018 is er een bedrag van € 150.000 beschikbaar voor de invoering omgevingswet. Vanaf 2019 wordt er € 400.000 per jaar, vanuit de reserve invoering omgevingswet, beschikbaar gesteld. Dit is een toename van € 250.000 per jaar.

8.2 Grondexploitatie: afname van per saldo € 71.000 aan baten te verklaren

De grondexploitaties Hof van Kalteren Diever en De Valderse II Dwingeloo worden in 2018 afgesloten. Dit betekent dat het laatste deel van de winst van De Valderse II Dwingeloo in 2018 wordt genomen. Voor 2019 verwachten we geen grondexploitaties te sluiten of winst te nemen.

Overige onderdelen programmaplan

Algemene dekkingsmiddelen

De algemene dekkingsmiddelen worden gevormd uit een aantal structurele niet aan taakvelden gekoppelde inkomsten. Deze dekkingsmiddelen worden of van het Rijk (in de vorm van de algemene uitkering), van inwoners (in de vorm van heffingen) dan wel uit beleggingen verkregen.

Bedragen x € 1.000, min is nadeel

Algemene dekkingsmiddelen	2019	2020	2021	2022
<u>Algemene heffingen waarvan de besteding niet gebonden is</u>				
Onroerende-zaakbelasting gebruikers (excl. ondernemersfonds)	360	360	360	360
Onroerende-zaakbelasting eigenaren (excl. ondernemersfonds)	2.880	2.880	2.880	2.880
Forensenbelasting	650	650	650	650
Toeristenbelasting	840	840	840	840
Subtotaal	4.730	4.730	4.730	4.730
<u>Algemene uitkeringen</u>				
Algemene uitkeringen Gemeentefonds	26.522	26.915	27.239	27.455
Deelfonds Sociaal Domein	3.275	3.093	3.035	2.955
Subtotaal	29.797	30.009	30.273	30.410
<u>Dividend</u>				
Deelname nutsbedrijven	786	786	786	786
BNG Bank	74	74	74	74
Subtotaal	861	861	861	861
<u>Overige algemene dekkingsmiddelen</u>				
Overige (toevallige) baten en lasten	-	-	-	-
Subtotaal	-	-	-	-
Totaal algemene dekkingsmiddelen	35.387	35.599	35.864	36.001

Kosten van overhead

De kosten voor overhead bestaan uit huisvestingskosten, personeelskosten, kosten voor informatievoorziening en faciliteiten. Deze kosten zijn verantwoord in programma 0.

Bedragen in €

	Raming 2018		Begroting 2019	
Huivestingskosten	483.000		471.000	
Personeel	4.595.000		4.443.000	
Informatievoorziening	1.019.000		878.000	
Faciliteiten	376.000		374.000	
Totale overhead	6.473.000		6.166.000	
Percentage overhead	65%		60%	
	Binnendienst	Buitendienst	Binnendienst	Buitendienst
Tarief exclusief opslag	42	35	40	33
Opslag voor overhead	58	18	50	18
Tarief inclusief opslag	101	53	91	51

De afname van de overhead is toegelicht in programma 0. Overigens zijn de bedragen in programma 0 inclusief het bestuur en zijn de bedragen hier exclusief het bestuur.

Vennootschapsbelasting

Gemeenten zijn sinds 1 januari 2016 belastingplichtig voor de vennootschapsbelasting. Hierbij gaat het uitsluitend om winstgevende activiteiten waarbij in algemene zin sprake is van een onderneming. Voor de gemeente Westerveld gaat het alleen om de grondexploitaties. Voor zover we dat op basis van de nu bekende regelgeving in kunnen schatten zijn deze activiteiten fiscaal gezien niet winstgevend. Daarom hebben we ervoor gekozen in het boekjaar 2019 en verder geen last voor de vennootschapsbelasting te verantwoorden. Omdat de regelgeving en de interpretatie daarvan nog volop in ontwikkeling is kan het zijn dat we deze verwachting nog op een later moment bij moeten stellen.

Onvoorzien

In de begroting 2019 is een post voor onvoorzien van € 20.000 (€ 1 per inwoner) opgenomen. Dit bedrag is bestemd om eventuele tegenvallers op te vangen en nog niet te kwantificeren uitgaven die zich in de loop van het verslagjaar voor doen.

3. Paragrafen

Paragraaf A
Portefeuillehouder

Lokale Heffingen
W.J.N.M. de Jong

De paragraaf lokale heffingen beschrijft de geraamde inkomsten en het beleid, geeft een overzicht van de diverse heffingen, lokale lastendruk en het kwijtscheldingsbeleid. De volgende belastingen, heffingen en leges komen aan bod:

- Onroerende zaakbelastingen
- Toeristenbelasting
- Forensenbelasting
- Rioolheffing
- Afvalstoffenheffing en reinigingsrecht
- Leges
- Lijkbezorgingsrechten

Geraamde inkomsten

Bedragen x € 1.000

	Rekening 2017	Raming 2018	Begroting 2019	Verschil
Belastingen				
OZB gebruikers niet-woningen	351	354	360	6
OZB eigenaren niet-woningen	680	700	720	20
OZB eigenaren woningen	2.271	2.099	2.160	61
Toeristenbelasting	839	839	840	2
Forensenbelasting	641	643	650	7
Heffingen				
Rioolheffing *	2.323	2.154	2.154	-
Afvalstoffenheffing en reinigingsrecht *	1.990	1.970	1.854	-116
Leges				
Leges burgerzaken	392	339	348	9
Leges bestemmingsplannen	21	20	20	-0
Leges vergunningen	339	349	353	4
Leges markten	19	22	21	-1
Lijkbezorgingsrechten	300	248	250	2
Totaal	10.165	9.735	9.729	-6

*) De gerealiseerde inkomsten bestaan uit de heffing en overige inkomsten en kunnen daarmee afwijken van andere berekeningen.

In deze tabel wordt uitgegaan van de inkomsten uit de lokale heffingen, hierin zijn de kosten die de gemeente moet maken niet meegenomen.

Belastingen

De gemeente Westerveld kent een drietal belastingen:

- Onroerende zaakbelastingen
- Toeristenbelasting
- Forensenbelasting

Kenmerkend aan belastingen is dat er geen direct aanwijsbare tegenprestatie tegenover staat. Met andere woorden: de burger draagt bij aan de algemene kas van de gemeente, waaruit een deel van de uitgaven betaald worden.

Onroerende zaakbelastingen

Beleid

Het percentage voor de OZB-tarieven worden berekend door de gewenste OZB-opbrengst te delen door de nieuwe modelwaarden. Uitgangspunt bij de tariefberekening is dat de OZB-opbrengst met een

inflatiecorrectie ten aanzien van het vorig jaar wordt verhoogd. Deze correctie wordt op basis van het CPI van juli 2018 toegepast. Tevens is er bij de OZB-opbrengst ook rekening gehouden met de kaderstelling uit de meerjarenraming van 33K en de jaarlijkse verhoging van de opbrengst OZB met 50K naar aanleiding van het raadsbesluit van 11 november 2014.

Kostendekkendheid

De opbrengst OZB is een algemeen dekkingsmiddel voor de uitgaven van de gemeente en kan dus niet worden aangemerkt als een bestemmingsbelasting. Van kostendekkendheid kan dan ook niet worden gesproken. De gemeenteraad is vrij in het bepalen van de hoogte van de tarieven. De inkomsten uit de OZB zijn voor 2019 geraamd op € 3.240.000.

Tarieven

In de onderstaande tabel vindt u een overzicht van de OZB-tarieven voor de jaren 2019, 2018 en 2017. De hoogte van de OZB op de aanslag wordt bepaald door het percentage te vermenigvuldigen met de WOZ-waarde die voor een onroerende zaak is vastgesteld.

Tarieven onroerende zaakbelastingen	Tarief 2017	Tarief 2018	Tarief 2019
OZB-eigenaar woningen, in percentage WOZ-waarde	0,1104%	0,1031%	0,0945%
OZB-eigenaar niet-woningen in, percentage WOZ-waarde	0,1532%	0,1414%	0,1645%
OZB-gebruiker niet-woningen in, percentage WOZ-waarde	0,1053%	0,1122%	0,1143%

Toeristenbelasting

Beleid

Het aantal overnachtingen heeft tot 2014 een dalende trend laten zien. Deze trend is gelukkig in 2015 doorbroken en heeft de laatste jaren plaats gemaakt voor een stijging van het aantal overnachtingen. Wel blijft de ontwikkeling van de vrije-tijdseconomie in Westerveld een belangrijk aandachtspunt. Mede hierdoor blijft het tarief voor de toeristenbelasting ongewijzigd ten opzichte van vorig jaar.

Kostendekkendheid

De opbrengst toeristenbelasting is een algemeen dekkingsmiddel voor de uitgaven van de gemeente en kan dus niet worden aangemerkt als een bestemmingsbelasting. Van kostendekkendheid kan dan ook niet worden gesproken. De gemeenteraad is vrij in het bepalen van de hoogte van de tarieven. De inkomsten uit de Toeristenbelasting zijn voor 2019 geraamd op € 840.000.

Tarieven

Tarieven toeristenbelasting	Tarief 2017	Tarief 2018	Tarief 2019
Toeristenbelasting per nacht tarief in €	1,10	1,10	1,10

Forensenbelasting

Beleid

Voor de forensenbelasting wordt een heffingsgrondslag gehanteerd naar brandverzekerde waarde, of als die niet bekend is, naar de geschatte herbouwwaarde van het object. Deze heffingsgrondslag staat behoudens wijzigingen aan het opstal voor 5 jaar vast. Dit jaar zal er een nieuwe beoordeling van de brandverzekerde c.q. geschatte herbouw- waarde plaatsvinden.

Kostendekkendheid

Ook de forensenbelasting is een algemeen dekkingsmiddel. De gemeenteraad is vrij in het vaststellen van de tarieven. Uitgangspunt bij de tariefberekening is dat de opbrengst Forensenbelasting met een inflatiecorrectie ten aanzien van het vorig jaar wordt verhoogd. Deze correctie wordt op basis van het CPI van juli 2018 toegepast. Hierdoor zal de geraamde opbrengst in 2018 € 650.000 zijn.

Tarieven

Voor 2019 worden de onderstaande tarieven voorgesteld.

Tarieven forensenbelasting	Tarief 2017	Tarief 2018	Tarief 2019
Forensenbelasting op basis van de brandverzekerde waarde, tarief in €			
< € 25.000	168,00	169,00	171,00
€ 25.000 - 50.000	276,00	285,00	288,00
€ 50.000 - € 100.000	496,00	511,00	516,00
€ 100.000 - € 200.000	690,00	711,00	718,00
> € 200.000	828,00	854,00	863,00

Bestemmingsbelastingen

De gemeente Westerveld kent een tweetal bestemmingsbelastingen:

- Rioolheffing
- Afvalstoffenheffing en reinigingsrecht

Kenmerkend aan de bestemmingsbelastingen is dat de opbrengst ervan niet vrij te besteden is, maar dat het ook niet zo is, dat er een volledig aanwijsbare tegenprestatie tegenover staat (zoals bij retributie).

Rioolheffing

De gemeente draagt zorg voor de afvoer van afvalwater, de afvoer en opslag van hemelwater (regen, sneeuw, hagel) en voor een goed grondwaterpeil. De begrote lasten hiervan worden volledig doorbelast middels de rioolheffing. De eigenaar van een perceel is de belastingplichtige betaler. Er wordt een vast bedrag geheven van € 150,-, vermeerderd met een percentage van de WOZ-waarde.

Beleid

Wettelijk is bepaald dat rioolheffing niet meer dan kostendekkend mag zijn. De gemeente Westerveld bepaalt haar tarief voor de rioolheffing op basis van de kostendekkendheid. De kosten van het gemeentelijk waterbeheer voor de jaren 2016-2021 zijn vastgelegd in het Watertakenplan 2016-2021.

Kostendekkendheid

Kostendekking rioolheffing	Begroting 2018	Begroting 2019
Kosten taakvelden inclusief rente	2.417.863	2.404.579
Inkomsten taakvelden exclusief heffingen	-646.463	-646.869
Netto kosten taakvelden	1.771.400	1.757.710
Overhead	221.000	241.000
BTW	256.830	254.645
Totale kosten	2.249.230	2.253.355
Opbrengst heffingen	2.150.000	2.150.000
Dekkingspercentage	95,6%	95,4%

Tarieven

Bij de raming voor het tarief is uitgegaan van een gemiddelde stijging van de WOZ-waarde van circa 5% voor alle woningen en een stijging van circa 2,5% van de WOZ-waarden van niet-woningen.

Berekening tarief rioolheffing 2019	Grondslag	Tarief	Bedrag
Vast bedrag van per object zoals sinds 2011 is vastgesteld	9.950	150	1.492.500
Percentage van de WOZ waarde	2.687.439.040	0,0245%	657.500
Totale opbrengst rioolheffing			2.150.000

Hieronder staat het vergelijk weergegeven van het tarief ten opzichte van vorig jaar.

Tarieven rioolheffing	Tarief 2017	Tarief 2018	Tarief 2019
Eigenaarstarief in €	150,00	150,00	150,00
Percentage WOZ-waarde	0,0340%	0,0265%	0,0245%

Reinigingsheffingen

Afvalstoffenheffing wordt geheven bij alle huishoudens. De gemeente heeft de plicht de huishoudelijke afvalstoffen in te zamelen. Daarom is ieder huishouden verplicht bij te dragen in de kosten van de afvalinzameling. Het maakt daarbij niet uit of mensen wel of geen afval aanbieden. Reinigingsrecht wordt in 2019 niet meer geheven door de gemeente Westerveld. Bedrijven moeten zelf via een marktpartij zorgdragen voor het ophalen van de afval. De gemeente biedt deze mogelijkheid niet meer aan.

Beleid

Wettelijk is bepaald dat afvalstoffenheffing niet meer dan kostendekkend mag zijn. De gemeente Westerveld bepaalt haar tarieven voor deze heffingen op basis van de kostendekkendheid.

Kostendekkendheid

Kostendekkenheid afvalstoffenheffing en reinigingsrecht	Begroting 2018	Begroting 2019
Kosten taakvelden inclusief rente	1.750.129	1.792.242
Inkomsten taakvelden exclusief heffingen	-909.069	-913.742
Netto kosten taakvelden	841.060	878.500
Kwijtschelding	40.000	40.000
Overhead	141.000	149.000
BTW	299.466	309.960
Totale kosten	1.321.526	1.377.460
Opbrengst heffingen	1.250.000	1.250.000
Dekkingspercentage	94,6%	90,7%

Tarieven

In navolging van het bovenstaande gaan voor 2019 uit van dezelfde tariefindeling als in de voorgaande jaren. Bij de raming van deze tariefstelling is rekening gehouden met fluctuaties in de gezinssamenstelling. Echter op het gebied van de afvalinzameling zijn er volop ontwikkelingen gaande, welke gevolgen dit heeft, is op het moment van schrijven nog niet bekend. Indien hier definitieve besluitvorming over genomen is, zal hier bij de vaststelling van de belastingverordening op terug worden gekomen.

Tarieven afvalstoffenheffing en reinigingsrecht	Tarief 2017	Tarief 2018	Tarief 2019
Afvalstoffenheffing in €			
<i>Eenpersoonshuishouden</i>	98,25	100,00	100,00
<i>Tweepersoonshuishouden</i>	148,25	150,00	150,00
<i>Driepersoonshuishouden</i>	173,25	175,00	175,00
<i>Meer dan driepersoonshuishouden</i>	198,25	200,00	200,00
<i>Recreatiewoning niet permanent bewoond</i>	98,25	100,00	100,00
<i>Extra containergebruik</i>	198,25	200,00	200,00
Reinigingsrecht per container excl. btw in €	198,25	200,00	n.v.t.

Retributies

De gemeente Westerveld kent twee soorten retributies:

- Leges
- Lijkbezorgingsrechten

Kenmerkend aan retributies is dat er een direct aanwijsbare tegenprestatie tegenover staat. Met andere woorden retributies zijn vergoedingen die de gemeente vraagt voor verleende diensten of het gebruik van voorzieningen. Retributies mogen maximaal 100% kostendekkend zijn.

Beleid retributies

Voor 2019 wordt een inflatiecorrectie van 1,0 % op de leges en lijkbezorgingsrechten toegepast. Kostendekkendheid van 100% is niet mogelijk doordat een aantal tarieven wettelijk gemaximeerd zijn.

Kostendekkendheid

Bedragen x € 1.000

Leges	Raming 2018			Begroting 2019		
	lasten	baten	dekking	lasten	baten	dekking
Leges burgerzaken	470	339	72,1%	532	348	65,4%
Leges bestemmingsplannen	341	5	1,5%	373	20	5,4%
Leges vergunningen	896	394	44,0%	1.054	353	33,5%
Leges markten	35	22	60,8%	36	21	59,0%
Lijkbezorgingsrechten	391	248	63,4%	388	250	64,5%

Voor bestemmingsplannen geldt dat deze over het algemeen op initiatief van de gemeente worden opgesteld of gewijzigd. Slechts in enkele gevallen gebeurt dit op verzoek van een inwoner of andere belanghebbende en alleen die gevallen is er sprake van een opbrengst. Dit verklaart het lage dekkingspercentage.

Aanduiding van lokale lastendruk

In het onderstaande overzicht wordt een vergelijking gemaakt van de woonlasten in Westerveld met enkele omliggende gemeenten op basis van de tarieven van 2018. Onder gemeentelijke woonlasten verstaan we het gemiddelde bedrag dat een huishouden in een gemeente betaalt aan OZB, afvalstoffenheffing en rioolheffing. Bij de interpretatie moet de nodige voorzichtigheid in acht worden genomen, omdat slechts een aantal categorieën belastingplichtigen met elkaar wordt vergeleken en er verschillende heffingsmethodieken voor de rioolheffing worden gehanteerd. Tevens merken wij op dat niet elke gemeente hetzelfde dekkingspercentage voor rioolrechten en afvalstoffenheffing hanteert.

Gemeente	Westerveld	De Wolden	Steenwijkerland	Meppel	Midden Drenthe	Weststellingwerf
Gemiddelde waarde woning	252.000	252.000	252.000	252.000	252.000	252.000
Eenpersoons-huishouden						
OZB-woningen	260	291	268	330	294	349
Afvalstoffenheffing	100	151	172	181	160	161
Rioolheffing	217	204	227	171	239	164
Totale woonlasten Eenpersoonshouden	577	646	667	682	693	674
Meerpersoons-huishouden						
OZB-woningen	260	291	268	330	294	349
Afvalstoffenheffing	175	192	197	181	205	249
Rioolheffing	217	227	227	171	239	164
Totale woonlasten Meerpersoonshouden	652	710	692	682	738	762
Gemiddelde eenpersoons- en meerpersoons.	615	678	680	682	716	718

Bronnen: Atlas van de lokale lasten (www.coelo.nl) gebaseerd op gemiddelde WOZ waarde van de gemeente Westerveld.

Kwijtscheldingbeleid

Westerveld hanteert als kwijtscheldingsnorm 100% van de bijstandsuitkering. Voor gepensioneerden geldt 100% van de AOW-norm. Westerveld maakt daarmee, net als in het overgrote deel van de andere gemeenten in Nederland, gebruik van het recht dat lokale overheden hebben om de landelijke norm van 90% van het bijstandsniveau te verhogen tot maximaal 100% van die norm. Dit houdt in dat als men onder de norm komt, men in aanmerking komt voor gehele of gedeeltelijke kwijtschelding van gemeentelijke belastingen. Kwijtschelding kan worden verleend op afvalstoffenheffing en in uitzonderlijke gevallen op OZB en rioolheffing. Door toepassing van de Uitvoeringsregeling komen eigenaren van onroerende zaken in de meeste gevallen niet in aanmerking voor kwijtschelding vanwege aanwezig vermogen, o.a. doordat de overwaarde van een woning moet worden aangemerkt als vermogen. Indien er dus geen sprake is van overwaarde kan kwijtschelding worden verleend.

Paragraaf B	Weerstandsvermogen en risicobeheersing
Portefeuillehouder	W.J.N.M. de Jong

De paragraaf weerstandsvermogen en risicobeheersing beschrijft de risico's die de bedrijfsvoering van de gemeente in gevaar zou kunnen brengen en geeft vervolgens inzicht in de mate waarin de gemeente deze risico's financieel kan afdekken. De paragraaf richt zich alleen op de risico's die financiële consequenties hebben. Het weerstandsvermogen geeft de verhouding aan tussen de geïnventariseerde risico's en de weerstandscapaciteit (beschikbare middelen). De paragraaf sluit af met vijf financiële kengetallen die inzicht geven in de financiële positie van de gemeente.

Inventarisatie van risico's

Een risico is de kans dat een mogelijke gebeurtenis, met een negatieve impact voor de organisatie, zich voordoet. Om risico's te kwantificeren dienen zowel de kans op als de impact van het risico te worden bepaald. De niet-financiële risico's, zoals imagoschade, worden niet gekwantificeerd. In de programmabegroting en de jaarrekening wordt de risico-inventarisatie geactualiseerd.

Omschrijving risico	I/S	Kans	Impact	Risico in €
1 Leningen aan deelnemingen (scenario volledig afboeken)	I	10%	779.000	78.000
2 Overige verstrekte leningen (scenario volledig afboeken)	I	30%	556.000	167.000
3 Grondexploitaties (scenario volledig afboeken)	I	30%	982.000	295.000
4 Garantstellingen (scenario volledig opgeëist)	I	10%	6.118.000	612.000
5 Garantstelling WSW achtervang (scenario 10% opgeëist)	I	10%	4.444.000	444.000
				1.596.000
6 Gemeenschappelijke regelingen (scenario 5% extra)	S	50%	526.000	263.000
				263.000

1. Leningen aan deelnemingen

De gemeente heeft leningen verstrekt aan deelnemingen in Enexis en Vitens. Van beide entiteiten bezit de gemeente tevens aandelen. Het risico bestaat dat de leningen oninbaar worden en om die reden afgeboekt moeten worden. De kans dat dit scenario zich voordoet, schatten wij in op 10%.

2. Overige verstrekte leningen

De gemeente heeft leningen verstrekt aan Essent en Stimuleringsfonds Volkshuisvesting (SVN). Daarnaast zijn er drie hypotheekleningen verstrekt aan medewerkers. Het risico bestaat dat de leningen oninbaar worden. De kans dat dit scenario zich voordoet, schatten wij in op 30%.

3. Grondexploitaties

De gemeente heeft in totaal 5 grondexploitaties, te weten Hof van Kalteren Diever, De Valderse II Dwingeloo, Zorgvlied Noord Oost Fase II, Kalterbroeken in Diever en Meenteweg – Oeveraseweg in Havelte. Het risico bestaat dat de grondexploitaties niet gerealiseerd worden en de huidige boekwaarde geboekt moet worden. De kans op een scenario dat de grondexploitaties niet gerealiseerd worden, waardoor de boekwaarde moet worden afgeboekt, schatten wij in op 30%.

4. Garantstellingen

Voor zeven instellingen binnen de gemeentegrenzen heeft de gemeente een financiële borgstelling afgegeven. Dit betekent dat wanneer de instelling zelf niet aan haar aflossingsverplichting kan voldoen, de gemeente hiervoor zorg moet dragen. De kans dat dit zich voordoet, schatten wij in op 10%.

5. Garantstelling WSW-achtervang

De gemeente is door middel van een garantstelling verbonden aan de Stichting Waarborgfonds Sociale Woningbouw. Mocht een woningbouwvereniging niet aan haar financiële verplichtingen kunnen voldoen dan zal zij eerst de WSW aangespreken. Wanneer blijkt dat de WSW onvoldoende financiële middelen heeft dan worden vervolgens andere woningbouwverenigingen aangesproken en tenslotte kan de gemeente worden aangesproken. Het vastgoed fungeert in deze situatie als onderpand. Actium is de grootste woningbouwvereniging die actief is binnen de gemeente Westerveld. Actium beschikt over circa 16.000 woningen die verspreid zijn over verschillende gemeenten. Binnen gemeente Westerveld zijn ongeveer 1.600 woningen (10%) in het bezit van Actium. Naast Actium is woningcorporatie Woonconcept vertegenwoordigd binnen de gemeente. Zij verhuurt één wooncomplex aan een instelling, bestaande uit circa 20 woningen. Bovenstaande gegevens leiden ertoe dat maximaal 10% opeisbaar is. De kans dat dit scenario zich voordoet, schatten wij in op 10%. (<https://www.wsw.nl/gemeenten/achtervang/>)

6. Gemeenschappelijke regelingen

De gemeente participeert in zes gemeenschappelijke regelingen (te weten IGSD, Reestmond, Veiligheidsregio Drenthe, GGD, RUD en Recreatieschap Drenthe). Het risico bestaat dat een gemeenschappelijke regeling te maken krijgt met een financiële tegenvaller, die dan ook de individuele gemeente treft. Wij gaan er vanuit dat de lastenverzwaring met maximaal 5% zal toenemen. De kans dat dit scenario zich voordoet schatten wij in op 50%.

Algemene uitkering gemeentefonds (risico gedekt uit eigen reserve)

Jaarlijks ontvangt de gemeente bijna € 20 miljoen uit het gemeentefonds. De rijksoverheid kijkt bij de verdeling van het gemeentefonds onder meer naar het aantal inwoners, jongeren en uitkeringsgerechtigden en de oppervlakte van de gemeente en grootte van de watergebieden. Bij de circulaire in mei, september en december kan het voorkomen dat er wijzigingen zijn in de hoogte van de algemene uitkering. De grootste negatieve bijstelling in de afgelopen vijf jaar bedroeg 3% in een periode van de eerste 3 jaren (september 2013). Dit risico is geschat op € 825.000 en is afgedekt middels de reserve rekeningsaldo die eind 2018 € 1.754.000 bedraagt.

Sociaal domein (risico gedekt uit eigen reserve)

De bestemmingsreserve Sociaal domein is in 2015 ingesteld en in 2016 is besloten dat de bestemmingsreserve in ieder geval tot en met 2019 blijft bestaan. De bestemmingsreserve Sociaal domein bedraagt 31 december 2018 naar verwachting € 2.923.000. Op deze wijze blijft er bij financiële tegenvallers voldoende geld over om zorg te kunnen leveren. Door het vormen van deze bestemmingsreserve wordt het Sociaal domein niet meegenomen in de weerstandscapaciteit.

Inventarisatie weerstandscapaciteit

De weerstandscapaciteit bestaat uit de middelen en mogelijkheden waarover de gemeente beschikt om niet begrote kosten te dekken. Bij het bepalen van de weerstandscapaciteit worden incidentele risico's afgedekt met incidenteel geld en worden structurele risico's opgevangen met structurele middelen. Op basis van de Nota reserves en voorzieningen is het volgende bepaald:

- De algemene reserves worden volledig meegenomen in de berekening van de weerstandscapaciteit;
- De bestemmingsreserves, stille reserves en stille voorzieningen worden niet meegenomen in de berekening van de weerstandscapaciteit.

Het weerstandsvermogen komt tot stand door de benodigde weerstandscapaciteit op basis van de geïnventariseerde risico's, van de beschikbare weerstandscapaciteit af te trekken. Het weerstandsvermogen is het bedrag dat kan worden aangewend in geval van onvoorziene risico's.

Incidentele weerstandscapaciteit

De incidentele weerstandscapaciteit is het vermogen om calamiteiten eenmalig op te vangen. Deze middelen zijn direct aan te wenden voor de financiële gevolgen van een risico.

Vrij besteedbaar	31-12-2018
Algemene reserve	2.700.000
Reserve weerstandsvermogen	1.600.000
Totaal	4.300.000

Structurele weerstandscapaciteit

De structurele weerstandscapaciteit geeft de mogelijkheid om, door middel van een verhoging van belastingen en leges, structurele risico's op te vangen. De OZB is de enige belasting die hiervoor in aanmerking komt. De onbenutte belastingcapaciteit wordt berekend door de maximale tarieven (norm van artikel 12) te vergelijken met het tarief dat de gemeente Westerveld hanteert. De onderstaande tabel laat zien dat de onbelaste belastingcapaciteit € 2.861.000 bedraagt.

Soort	WOZ-waarde	Tarief Westerveld	Tarief art. 12	Vershil	Onbenutte capaciteit
OZB eigenaren woningen	2.286.150.000	0,0945	0,1952	0,1007	2.503.000
OZB eigenaren niet-woningen	440.000.000	0,1645	0,1952	0,0307	123.000
OZB gebruikers niet-woningen	318.600.000	0,1143	0,1952	0,0809	235.000
Totaal	2.726.150.000				2.861.000

Totale weerstandscapaciteit

De som van de incidentele en de structurele weerstandscapaciteit geeft de totale beschikbare weerstandscapaciteit weer. Het ratiogetal weerstandsvermogen is de beschikbare weerstandscapaciteit gedeeld door de benodigde weerstandscapaciteit. Het kengetal weerstandsvermogen bij de gemeente Westerveld is 3,85. Dit betekent dat de beschikbare weerstandscapaciteit bijna vier keer hoger is dan de benodigde weerstandscapaciteit. Aldus kan geconcludeerd worden dat de gemeente de geïnventariseerde risico's ruim kan opvangen.

	31-12-2018
Incidentele weerstandscapaciteit	4.300.000
Structurele weerstandscapaciteit	2.861.000
Totaal beschikbare weerstandscapaciteit	7.161.000
Incidentele weerstandscapaciteit	1.596.000
Structurele weerstandscapaciteit	263.000
Totaal benodigde weerstandscapaciteit	1.859.000
Ratio weerstandsvermogen	3,85

Financiële kengetallen en beoordeling van onderlinge verhouding

In onderstaande tabel worden de uitkomsten van de financiële kengetallen weergegeven. De gezamenlijke toezichhouders hebben de financiële kengetallen gecategoriseerd en bandbreedtes gesteld. De categorieën variëren van minst risicovol, gemiddeld risicovol en meest risicovol. Per kengetal wordt een korte toelichting gegeven.

Beoordeling vanuit het interbestuurlijk toezicht	Minst risicovol	Gemiddeld risico	Meest risicovol
Netto schuldquote	<90%	90-130%	>130%
Solvabiliteitsratio	>50%	20-50%	<20%
Grondexploitatie	<20%	20-35%	>35%
Structurele exploitatieruimte	>0%	0%	<0%
Belastingcapaciteit	<95	95-105%	>105

Financiële kengetallen	Jaarrekening	Raming	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting
	2017	2018	2019	2020	2021	2022
1a. Netto schuldquote	5%	14%	23%	27%	24%	22%
1b. Netto schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen	3%	13%	22%	26%	24%	22%
2. Solvabiliteitsratio	58%	52%	45%	43%	43%	46%
3. Grondexploitatie	2%	4%	4%	4%	3%	2%
4. Structurele exploitatieruimte	2%	-2%	0%	1%	2%	2%
5. Belastingcapaciteit	94%	93%	90%	90%	90%	90%

Netto schuldquote en netto schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen

De netto schuldquote geeft de verhouding tussen de netto schuld en de totale exploitatieomvang aan. De gezamenlijk toezichthouders beschouwen een netto schuldquote kleiner dan 90% als het minst risicovol. De gemeente Westerveld heeft eind 2018 een netto schuldquote van 14%.

Solvabiliteitsratio

Het solvabiliteitsratio geeft de verhouding van het eigen vermogen ten opzichte van het totale vermogen aan. De gezamenlijk toezichthouders beschouwen een solvabiliteitsratio groter dan 50% als het minst risicovol. De gemeente Westerveld heeft eind 2018 een solvabiliteitsratio van 52%.

Grondexploitatie

Het kengetal grondexploitatie geeft de verhouding tussen de grondexploitaties en de totale exploitatieomvang aan. De gezamenlijke toezichthouders beschouwen een kengetal grondexploitatie kleiner dan 20% als het minst risicovol. De gemeente Westerveld heeft eind 2018 een kengetal grondexploitatie van 4%.

Structurele exploitatieruimte

De structurele exploitatieruimte geeft de verhouding tussen het structurele exploitatieoverschot (of tekort) en de totale exploitatieomvang aan. De gezamenlijke toezichthouders vinden een structurele exploitatieruimte groter dan 0% het minst risicovol. De gemeente Westerveld beschikt in 2018 over een structurele exploitatieruimte van -2%.

Belastingcapaciteit

De belastingcapaciteit geeft de hoogte van de woonlasten aan (OZB, rioolheffing en afvalstoffenheffing) van een meerpersoonshuishouden ten opzichte van het landelijke gemiddelde. De gezamenlijke toezichthouders vinden een belastingcapaciteit kleiner dan 95% het minst risicovol. De gemeente Westerveld heeft in 2018 een belastingcapaciteit van 93%.

De paragraaf onderhoud kapitaalgoederen beschrijft de realisatie van het beleid dat betrekking heeft op de wegen, riolering, water en groen, gebouwen en overige ruimte. Er wordt ingegaan op het kwaliteitsniveau van de openbare ruimte, de vertaling van de financiële consequenties en de voortgang van het geplande onderhoud.

Algemeen kwaliteitsniveau

In gemeente Westerveld zijn de kwaliteitsniveaus van de openbare ruimte vastgelegd in het Kwaliteitsplan Openbare Ruimte (KOR). Voor de productonderdelen verharding, groen en meubilair wordt in het KOR het gewenste kwaliteitsniveau aangegeven, daarbij wordt onderscheid gemaakt in de aspecten technische staat (de kwaliteit van het materiaal) en verzorging (onderhoudsniveau). De riolering en gebouwen behoren niet tot het KOR. Voor riolering is het vastgestelde Watertakenplan (voorheen GRP) leidend en voor het onderhoud aan onze gebouwen is sober en doelmatig het uitgangspunt.

Vastgestelde kwaliteitsniveaus op basis van het huidige KOR

	Verzorging	Verharding	Groen	Meubilair
Dorpscentrum	L	B	L	L
Hoofdstructuur	L	B	L	L
Woongebied	L	L	L	L
Bedrijventerrein	L	L	L	L
Buitengebied	L	L	L	L
Begraafplaats	B	L	L	L

L = Laag
B = Basis
H = Hoog

De genoemde kwaliteitsniveaus komen in hoofdlijnen overeen met de kwaliteitsniveaus uit de CROW-meetlat. Voor laag, basis en hoog kan respectievelijk worden gelezen een C, B en A niveau.

BrinQ.

Middels een participatietraject is begonnen met het opstellen van een nieuw kwaliteitsplan voor de openbare ruimte. De concept visie van dit nieuwe kwaliteitsplan, BrinQ genaamd, is in het voorjaar van 2018 vastgesteld door uw raad. Wij verwachten in de loop van 2019 dit traject af te ronden. Een schone, hele, veilige en toegankelijke openbare ruimte is hierbij het uitgangspunt. Daarnaast zijn per woonkern mogelijkheden om accenten aan te brengen. Deze zogenaamde onderscheidende waarden zijn natuur, authentiek, energiek en ontmoeting. De vertaling en verwerking van de visie naar de verschillende beheerprogramma's en –budgetten moet nog plaats vinden.

Wegen

De kwaliteitsniveaus van de (zand)wegen en paden maken deel uit van het KOR (straks BrinQ). Conform de BBV-richtlijnen wordt onderscheid gemaakt in klein- en groot onderhoud en reconstructie en vervangingen. Voor het planmatig onderhoud van de wegen (groot onderhoud en reconstructie en vervangingen) is een meerjarenonderhoudsplan opgesteld. Voor het groot onderhoud is een voorziening aanwezig en investeringen worden jaarlijks via de planning- en controlcyclus aangevraagd. Derhalve zijn geen structurele achterstanden in het onderhoud aanwezig.

De openbare verlichting valt eveneens onder wegen. In het 'Licht en duisternisplan' wordt het beleid ten aanzien van de verlichting verwoord.

Wegen	Eenheid	Hoeveelheid
Verhardingen binnen en buiten de bebouwde kom:		
<i>Rijbanen</i>	m ²	1.758.000
<i>Fietspaden</i>	m ²	237.000
<i>Voetpaden</i>	m ²	90.000
<i>Parkeervlakken</i>	m ²	79.000
Totaal verhardingen	m²	2.164.000
Semi-verharde paden	m ²	132.000
Zandwegen	m ²	468.000
Bermen	km	380
Bruggen	stuk	38
Lichtmasten	stuk	4.700
Verkeersborden	stuk	4.200

Beleidsvoornemens

- Samen met de inwoners en andere stakeholders een aantrekkelijke en veilige openbare ruimte realiseren.
Herinrichting openbare ruimte:
 - Ruimtelijk Actieplan Havelte
 - Heuvelenweg Dwingeloo
 - Herinrichting Diever (inclusief omgeving Dingspilhuus en Stad en Esch)
- Verbetering bereikbaarheid, verkeersveiligheid en verkeersdoorstroming door de vaststelling en uitvoering van het nieuwe GVVP, incl. bijbehorend uitvoeringsprogramma
- Uitvoering (groot) onderhoud wegen en kunstwerken
- Uitvoering 'Licht en duisternisplan'

Financiële consequenties

Wegen	2019	2020	2021	2022
Onderhoudsbudget	2.487.000	2.656.000	2.544.000	2.550.000
Investerings:				
Reconstructie Heuvelenweg	270.000			
Herontwikkeling locatie Dingspilhuus	820.000			
Herinrichting omgeving Stad en Esch	480.000			
Ruimtelijk actieplan Havelte	500.000	500.000	-	-
Vervangingen en reconstructie wegen	200.000	1.027.000	299.000	830.000
Uitvoering Licht- en duisternisplan	179.500	179.500	-	-

Riolering

In het samenwerkingsverband Fluvius is met waterschap Drents Overijsselse Delta en de zes daarin liggende gemeenten het Watertakenplan 2016 – 2021 opgesteld. Het watertakenplan kent een hoofdrapport en specificaties per gemeente. In de specificatie zijn de gemeentelijke watertaken van gemeente Westerveld verder uitgewerkt.

Riolering	Eenheid	Hoeveelheid
Vrijvervalriolering	km	227
Persleidingen	km	203
Rioolgemalen	stuk	597
Bergbezinkbassin	stuk	10

Beleidsvoornemens

- Uitvoeren activiteiten Watertakenplan, waaronder:
 - Gezamenlijk meten en monitoren
 - Opstellen calamiteitenplan
 - Optimaliseren gemalenbeheer

- Doelmatig en integraal beheer en onderhoud van de watersystemen
- Opstellen beleid voor klimaatadaptatie (wateroverlast en hittestress)
- Vervanging en reconstructie (druk)riolering, pompen en gemalen (zo mogelijk integrale aanpak met herinrichten van de openbare ruimte)

Financiële consequenties

	Bedragen in €			
Riolering	2019	2020	2021	2022
Onderhoudsbudget	1.658.000	1.690.000	1.693.000	1.632.000
Investeringen:				
Riolering vrijverval	227.779	224.955	222.784	125.863
Drukriolering mech/elektr.	-	33.000	33.000	432.000
Drukriolering bouwkundig	25.000	-	-	-
Riolering persleiding	-	-	27.000	-
Riolering Bouwkundig	194.000	40.000	-	17.000
Stedelijk watersysteem	46.600	46.600	46.600	46.600
Milieumaatregelen/afkoppelen hemelwater	150.000	150.000	150.000	150.000

Groen en water

De kwaliteitsniveaus van het groen en de waterpartijen maken eveneens onderdeel uit van het KOR (straks BrinQ). In 2017 is de visie op de groenstructuur vastgesteld, deze maakt onderdeel uit van BrinQ en dient als basis voor het beheer en onderhoud van ons groen. Voor watergangen en duikers is een meerjarig beheer- en onderhoudsplan opgesteld.

Groen en water	Eenheid	Hoeveelheid
Bomen	stuk	52.200
Bos(plantsoen)	ha	150
Heesters	m ²	411.000
Hagen	m ²	3.400
Gras/gazon	m ²	809.000
Waterpartijen	m ²	787.000

Beleidsvoornemens

- Vergroten biodiversiteit door het inzaaien van bermen met bloemenmengsels
- Met de inwoners komen tot een beter kwaliteitsniveau van openbaar groen en speelplaatsen door gezamenlijk het beheerplan op basis van de BrinQ visie op te stellen
- Uitvoering beleid- en beheerplan Brinken

Financiële consequenties

	Bedragen in €			
Groen en water	2019	2020	2021	2022
Onderhoudsbudget	1.806.000	1.803.000	1.804.000	1.796.000
Investeringen:				
Uitvoering beleid- en beheerplan Brinken	15.000	15.000	-	-

Gebouwen

Het planmatig onderhoud is vastgelegd in een meerjarenonderhoudsplan op een niveau 'sober en doelmatig'. Voor het planmatig onderhoud is per gebouw een voorziening aangemaakt. Er zijn voldoende middelen aanwezig om het onderhoudsniveau te kunnen halen.

Gebouwen	Eenheid	Hoeveelheid
Gemeentelijke gebouwen	stuk	38
Sportaccommodaties	stuk	15

Beleidsvoornemens

- Uitvoeren meerjarenonderhoudsplan gebouwen

Financiële consequenties

	Bedragen in €			
Gebouwen	2019	2020	2021	2022
Onderhoudsbudget	913.000	555.000	466.000	426.000
Investerings:				
Geen				

Overige ruimte

Het kwaliteitsniveau van de begraafplaatsen is vastgelegd in het KOR (straks BrinQ). Voor onderhoud aan de speelvoorzieningen geldt dat veiligheid en de daarmee gepaarde aansprakelijkheid maatgevend is. Sportvelden worden op een basisniveau onderhouden.

Overige ruimte	Eenheid	Hoeveelheid
Speellocaties	stuk	64
Speeltoestellen	stuk	317
Sportvelden	stuk	21
Begraafplaatsen	stuk	7

Beleidsvoornemens

- Renovatie van sportveld Wapserveen (korfbal)
- Uitvoeren ombuiging speelvoorzieningen
- Inspelen op de wensen van inwoners en uitvaartverenigingen door een kwaliteitsverbetering ten aanzien van het beheer en onderhoud begraafplaatsen op basis van de BrinQ visie

Financiële consequenties

	Bedragen in €			
Overige ruimte	2019	2020	2021	2022
Onderhoudsbudget	451.000	385.000	385.000	382.000
Onderhoudsbudget sportvelden	163.000	164.000	162.000	158.000
Investerings:				
Renovatie sportvelden	33.615	33.615	-	-

**Paragraaf D
Portefeuillehouder**

**Financiering
W.J.N.M. de Jong**

De paragraaf financiering beschrijft de wijze waarop binnen de gemeente Westerveld gelden worden belegd of worden aangetrokken. In deze paragraaf komen achtereenvolgens de ontwikkeling van de rente, het schatkistbankieren en het risicobeheer aan bod.

Ontwikkeling rente

Aangetrokken leningen

Elk jaar inventariseren we onze aangetrokken leningen. We bepalen dan of er nieuwe leningen afgesloten moeten worden, of we eerder kunnen aflossen en of we andere financieringskeuzes willen maken. In de onderstaande tabel wordt een overzicht gegeven van aangetrokken leningen.

Bedragen x € 1.000

	Boekwaarde 31-12-2018	Aflossingen	Boekwaarde 31-12-2019	Rente percentage	Rente boekjaar
BNG 86900	73	18	54	6,06%	4
BNG 87141	73	18	54	5,93%	4
BNG 95306	600	150	450	4,91%	26
BNG 87895	272	54	218	5,40%	13
BNG 88185	363	73	290	5,35%	17
BNG 89538	545	91	454	4,53%	23
BNG 90058	545	91	454	5,02%	25
BNG 98177	2.000	200	1.800	4,77%	91
	4.470	695	3.775	4,91%	202

In 2003 is voor het laatst een lening aangetrokken. De leningen lopen door tot in ieder geval 2022 (laatste verloopt in 2028).

Uitstaande leningen

Een deel van de uitstaande leningen is ontstaan door de verkoop van aandelen in Essent. Bij de verkoop van deze aandelen in 2009 is namelijk niet het volledige bedrag ontvangen. Hiervoor heeft Enexis vier leningen (A, B, C en D) verstrekt. De leningen A, B en C zijn inmiddels afgelost en lening D staat voor 2019 op de planning afgelost te worden. Aan Vitens zijn in het verleden eveneens geldleningen verstrekt. Jaarlijks wordt een deel van de Vitens leningen lineair afgelost.

Bedragen x € 1.000

	Uitstaand per 31-12-2018	Aflossingen	Uitstaand per 31-12-2019	Rente percentage	Rente boekjaar
Enexis lening D	325	325	-	7,20%	12
Achtergestelde lening Vitens	341	114	227	2,00%	6
	666	438	227	3,89%	17

Berekening rekenrente

Tot en met het jaar 2015 werd een rekenrente gehanteerd van 5,0%. Dit percentage kwam nagenoeg overeen met de gemiddelde rente van 4,93 % op onze nog langlopende leningen. In relatie tot de huidige marktrente is dit percentage zeer hoog en dit was de aanleiding om de rekenrente te heroverwegen. Het hanteren van een rentepercentage dat beter aansluit op de marktrente voorkomt mogelijk dat er 'verkeerde' afwegingen of beslissingen over gewenste of noodzakelijke investeringen worden gemaakt. Om te voorkomen dat, bij een eventuele aantrekking van de marktrente, onze rekenrente telkens aangepast dient te worden, is er in de Perspectiefnota 2015 voor gekozen een percentage van 2,0% te hanteren. Bij de vernieuwing van het BBV in 2017 is de notitie rente verschenen. De Doelstelling van deze notitie is het bevorderen van een eenduidige handelswijze met betrekking tot rente door gemeenten (harmonisering), stimuleren dat gemeente de verwachte rentelasten opnemen in de begroting en het eenduidig inzichtelijk maken van de wijze waarop de

gemeenten met rente zijn omgegaan (transparantie). De bepalingen en richtlijnen van deze notitie treden in werking met ingang van het begrotingsjaar 2018. In deze notitie wordt aanbevolen gebruik te maken van het renteschema welke in deze notitie is opgenomen. Met het renteschema wordt inzicht gegeven in de rentelasten externe financiering, het renteresultaat en de wijze van rentetoerekening. Hieronder de weergave van het renteschema.

Bedragen x € 1.000

Berekening rente op basis van prognosebalans 2019			
Immateriele vaste activa	21	Eigen vermogen	21.227
Materiele vaste activa	35.789	Voorzieningen	8.818
Financiële vaste activa	1.810	Vaste schulden	4.470
Grondexploitaties	1.682	Vlottende passiva	7.500
Vlottende activa	2.713		
Balanstotaal	42.015	Balanstotaal	42.015
Externe rente	202		
Externe rente procentueel	4,91%		
Rente grondexploitaties	2,00%		
Rente grondexploitaties	34		
Schema rentetoerekening jaar T.			
a. De externe rentelasten over de korte en lange financiering			202
b. De externe rentebaten			-17
Saldo rentelasten en rentebaten			185
c. De rente die aan de grondexploitatie moet worden doorberekend			-34
Totaal werkelijk aan taakvelden toe te rekenen rente			151
e. De aan taakvelden toegerekende rente (renteomslag)			-179
f. Renteresultaat op het taakveld treasury			28
Werkelijke omslagrente			0,42%
Afgeronde omslagrente			0,50%

Schatkistbankieren

Door middel van het schatkistbankieren worden overtollige gelden van de gemeente overgeboekt naar een bankrekening van het ministerie van Financiën. Een klein deel van het saldo mag als werkkapitaal worden aangehouden. Dit betreft een bedrag van 0,75% van het begrotingstotaal met een minimum van € 250.000 en een maximum van € 2,5 miljoen. Voor onze gemeente betreft dit een bedrag van € 402.250.

Risicobeheer

Als er sprake is van een financieringstekort dan zal, in eerste instantie, de financieringsbehoefte vervuld worden door kort lopende leningen af te sluiten. Met behulp van de liquiditeitsbegroting wordt bepaald of het financieringstekort incidenteel of structureel van aard is. Als het om een incidenteel financieringstekort gaat, zal voor die termijn een kortlopende lening worden aangetrokken. Bij een structureel financieringstekort zal een langlopende lening worden afgesloten. Hiervoor worden, conform het treasurywettelijk kader, minimaal twee en maximaal drie offertes opgevraagd bij banken met minimaal een AA-rating van twee Rating Agency's.

Voor de beheersing van de renterisico's kunnen twee richtlijnen worden onderscheiden, het kasgeldlimiet voor kortlopende geldleningen en de renterisiconorm voor langlopende geldleningen (benoemd in de wet FIDO). Deze worden hierna verder uitgewerkt.

Kasgeldlimiet

Een kasgeldlimiet tracht de risico's omtrent de rente op de kortlopende schulden te beperken. Kort lopende leningen zijn bestemd voor het financieren van de lopende uitgaven. Het kasgeldlimiet is gekoppeld aan het begrotingstotaal. Voor 2019 bedraagt het kasgeldlimiet voor de gemeente Westerveld € 4,5 miljoen (8,5% van € 53,6 miljoen). Dit betekent dat maximaal € 4,5 miljoen met kort lopende leningen gefinancierd mogen worden. Bij overschrijding van de kasgeldlimiet moet een vaste geldlening worden aangetrokken of moet gemotiveerd worden waarom hier niet voor is gekozen.

Een overzicht van de verwachte ontwikkeling van de netto vlottende schuld ten opzichte van de kasgeldlimiet wordt hierna weergegeven.

Bedragen x € 1.000

	1: jan-mrt	2: apr-jun	3: juli-sept	4: okt-dec	Jaar
Vlottende schulden					
Opgenomen gelden < 1 jaar	3.000	2.000	2.500	3.000	3.000
Schuld in rekening-courant	-	-	-	-	-
Gestorte gelden door derden < 1 jaar	-	-	-	-	-
Overige geldeningen niet zijnde vast schuld	-	-	-	-	-
Totaal vlottende schulden	3.000	2.000	2.500	3.000	3.000
Vlottende middelen					
Uitgeleende gelden < 1 jaar	-	-	-	-	-
Contante gelden in kas	1	1	1	1	1
Tegoeden in rekening-courant	250	250	250	250	250
Overige uitstaande gelden < 1 jaar	-	-	-	-	-
Totaal vlottende middelen	251	251	251	251	251
Totaal kasgeldlimiet					
Totaal netto-vlottende schuld	2.749	1.749	2.249	2.749	2.749
Toegestane kasgeldlimiet	4.559	4.559	4.559	4.559	4.559
Ruimte (+)/Overschrijving (-)	1.810	2.810	2.310	1.810	1.810

Renterisiconorm

Het doel van de renterisiconorm is het beperken van de gevolgen van een stijgende kapitaalmarktrente op de rentelasten van de organisatie. De renterisiconorm is een bedrag ter grootte van een percentage van het begrotingstotaal bij aanvang van dat jaar. De norm (wet FIDO) stelt dat per jaar maximaal 20% van het begrotingstotaal in aanmerking kan komen voor herfinanciering of renteherziening, met een maximum van € 2,5 miljoen. Gemeenten hebben de plicht om te informeren ten aanzien van het renterisico dat zij over hun vaste schuld lopen.

Onderstaande tabel laat zien dat we binnen de grenzen van de risiconorm blijven. We zouden onze leningenportefeuille kunnen herzien (leningen aflossen en opnieuw afsluiten tegen een lager rentepercentage). Dit is overwogen, maar de te betalen boeterente weegt niet op tegen het lagere rentepercentage.

Bedragen x € 1.000

	2019	2020	2021	2022
Renterisico's				
Renteherzieningen (1)	-	-	-	-
Aflossingen (2)	945	945	945	945
Renterisico (1+2)	945	945	945	945
Berekening renterisiconorm				
Begrotingstotaal 2019	53.633	49.024	49.344	49.868
Percentage conform de regeling	20%	20%	20%	20%
Renterisiconorm 2018	10.727	9.805	9.869	9.974
Toetsing aan de renterisiconorm				
Renterisico	945	945	945	945
Renterisiconorm	10.727	9.805	9.869	9.974
Onderschrijding	-9.782	-8.860	-8.924	-9.029

De paragraaf bedrijfsvoering beschrijft de sturing en beheersing van de ondersteunende processen binnen de organisatie. De ondersteunde processen zijn:

- Financiën, toezicht en controle gericht op de eigen organisatie
- Personeel & organisatie (HRM)
- Inkoop, aanbesteding en contractmanagement
- Interne en externe communicatie m.u.v. klantcommunicatie
- Juridische zaken
- Informatievoorziening en automatisering (ICT)
- Facilitaire zaken en huisvesting (incl. beveiliging).

Investeringsbeleid

De geplande investeringen zijn per programma toegelicht.

Organisatieontwikkeling en samenwerking

Onze ambtelijke organisatie wordt gevormd door circa 170 medewerkers en kenmerkt zich door korte lijnen, weinig hiërarchie en een informele sfeer. De organisatie is continue in beweging. Deze beweging komt bijvoorbeeld tot uiting in de kansen voor medewerkers om breed ingezet te worden op diverse taken en (beleids)terreinen, maar óók in de organische wijze waarop de organisatiestructuur aangepast wordt op ontwikkelingen in de samenleving én de wisselende behoefte aan sturing, zelfsturing en samensturing van de medewerkers.

Meer en meer staan de behoeften, belangen en verwachtingen in de samenleving centraal en worden vraagstukken samen met inwoners, ondernemers, organisaties en/of andere overheden opgepakt. Technologische veranderingen vragen om een doorontwikkeling van de digitale dienstverlening. Daarbij blijven we aandacht houden voor menselijk contact. Samenwerken met inwoners, ondernemers, organisaties en/of andere overheden doen wij in wisselende samenstelling. Daarmee sluiten we aan op de brede ontwikkeling naar een netwerksamenleving. Onze scope is daarbij breed en ver en deze rijkt over de provinciegrens en soms zelfs over de landsgrens. Bovenstaande is vervat in een missie en de visie van onze organisatie.

Onze missie: Wij zijn een betrokken en gedreven organisatie en leveren transparante dienstverlening. Onze visie is opgebouwd uit drie delen: de omgevingsgerichte, de dienstverlenende en de ontwikkelende gemeente.

De omgevingsgerichte gemeente: de gemeente Westerveld staat midden in de samenleving en sluit aan bij de behoeften, belangen en verwachtingen in deze samenleving. We stimuleren en faciliteren dat vraagstukken die hier uit voortvloeien in de gemeente samen met inwoners, ondernemers, organisaties en/of andere overheden worden opgepakt. Maatwerk, transparantie, flexibiliteit en samen zijn daarbij belangrijke trefwoorden.

De dienstverlenende gemeente: de gemeente Westerveld speelt adequaat in op veranderingen in de maatschappij en technologie. Dit uit zich in moderne en betrouwbare dienstverlening. We onderscheiden ons door het leveren van diensten en producten met hoge kwaliteit. Digitale dienstverlening heeft prioriteit maar wel met aandacht voor menselijk contact.

De ontwikkelende gemeente: om mee te gaan in de omgevingsgerichte en dienstverlenende gemeente hebben onze medewerkers ruimte om zich op professioneel en/of persoonlijk vlak verder te ontwikkelen. Dit gebeurt op basis van competenties en talenten. Onze medewerkers hebben handlungsruimte om maatwerk te kunnen leveren en leggen dit uit aan inwoners, organisaties en collega's.

Administratieve organisatie

Rechtmatigheid

De jaarrekening 2017 is door onze accountant van een verklaring met beperking voor wat betreft de getrouwheid en rechtmatigheid voorzien. Onze inspanning is er op gericht om processen (met name in het sociaal domein) dusdanig in te richten dat de accountant niet anders kan dan een goedkeurende verklaring over de jaarrekening 2019 af te geven.

In de recent verschenen meicirculaire 2018 is aangegeven dat (waarschijnlijk) vanaf 2021 colleges de rechtmatigheidsverklaring zullen moeten afgeven. Om deze rechtmatigheidsverklaring te kunnen laten afgeven is het van belang om op korte termijn na te gaan in hoeverre onze gemeente 'rechtmatigheidsproof' is. Prioriteit hierbij is te kunnen voldoen aan de eisen van financiële rechtmatigheid. Dit krijgt vorm door een adequaat en efficiënt werkende verbijzonderde interne controle, waarbij het vanzelfsprekend is dat de werkprocessen getrouw en rechtmatig zijn ingericht en functioneren.

Samen met 4 andere gemeenten (Meppel, Staphorst, Steenwijkerland en Zwartewaterland) is een ambitie uitgewerkt, waarin op het gebied van de verbijzonderde interne controle (VIC) een nadere samenwerking is gezocht. Als start van de samenwerking is in 2018 gekozen om de (verbijzonderde) interne controle op 6 processen gezamenlijk op te pakken. De intentie is om vanaf 2019 het gehele controleplan gezamenlijk uit te voeren.

Doelmatigheid

Het streven is er op gericht om jaarlijks en in overleg met de rekenkamercommissie en de accountant in het zgn. audit-comité één onderzoek uit te voeren. De besluitvorming over het eerstvolgend onderzoeksonderwerp moet nog plaats vinden.

Informatisering en automatisering

We gaan verder bouwen aan een veilige en toekomstbestendige informatievoorziening, waarbij we gebruik maken van de mogelijkheden die nieuwe technologieën ons bieden. Dit doen we door uitvoering te geven aan een dynamisch meerjarig realisatieprogramma Westerveld 2020. Vanaf 25 mei 2018 is de Algemene Verordening Gegevensbescherming (AVG) formeel van kracht en heeft de Wet bescherming persoonsgegevens (Wbp) vervangen. De AVG geeft natuurlijke personen meer wettelijke bescherming van het verwerken van hun persoonsgegevens. Ook geeft het deze personen meer rechten op dit vlak, zoals het recht op inzage, wijziging en verwijdering. Voor 2019 geven wij verder uitvoering aan het Beleidsplan veilig omgaan met persoonsgegevens zoals is vastgesteld op 24 april 2018.

Inkoop en aanbesteding

In 2019 zal het inkopen en aanbesteding van de producten binnen het sociaal domein zoals jeugdhulp, naast de overige inkoop trajecten, veel inspanning blijven vergen. Het contract- en leveranciersmanagement wordt verder ontwikkelt en vormgegeven. Daarnaast wordt er ingezet op het organisatie breed verder ontwikkelen van het maatschappelijk verantwoord inkopen.

Het cluster inkoop heeft de volgende doelen voor het jaar 2019:

- Westerveld werkt vanuit één centraal georganiseerde inkoopfunctie
- Contract- en leveranciersmanagement wordt stevig ingebed in de organisatie met behulp van een contractmanagementsysteem
- Maatschappelijk verantwoord inkopen wordt organisatie breed gedragen en waar mogelijk toegepast.

Personeelsbeleid

Vanuit onze missie: "Wij zijn een betrokken en gedreven organisatie en leveren transparante dienstverlening", hebben we met de organisatieontwikkeling grote stappen gezet en ervaren dat de lijnen in de organisatie kort zijn. Ook wordt onze dienstverlening als zeer positief ervaren. Daarom zetten we de lijn in 2018 door en blijft de focus liggen op ontwikkelen, experimenteren en evalueren. Ook blijven we in 2018 samensturing in teams en met medewerkers stimuleren door samen met de medewerkers te werken aan wat hier verder voor nodig is. Door uitvoering te geven aan de visie,

namelijk de omgevingsgerichte, dienstverlenende en ontwikkelende gemeente creëren we een organisatie van samenspel met wederzijds vertrouwen én het geven, dragen en nemen van verantwoordelijkheid. We streven ernaar dat we in 2019 een organisatiestructuur hebben ontwikkeld en geïmplementeerd die ons in staat stelt om de missie en visie in alle facetten tot uitvoering te brengen.

Preventief handelen op (ziekte)verzuim

Als goed werkgever zetten we vooral in op het preventief voorkomen van (ziekte) verzuim. Door het werken aan een transparante werkcultuur, is het streven dat we op voorhand kunnen anticiperen op individuele situaties van medewerkers die (tijdelijke) extra zorg en aandacht nodig hebben. We streven als gemeente naar een verzuimcijfer dat niet groter is dan het landelijk gemiddelde verzuimcijfer van de sector Gemeenten. In 2017 bedroeg dit 4,8 %.

Waar het gaat om vervanging van ziekte, zwangerschaps- en ouderschapsverlof is jaarlijks een budget beschikbaar van ruim € 200.000. Indien dit budget niet toereikend is, is in 2014 (2e bestuursrapportage) toestemming gegeven om de uitgaven te verhogen tot een budget wat gelijk is aan het landelijk gemiddelde verzuimcijfer. Wanneer wij gebruik hebben moeten maken van deze ruimte dan wordt u hierover in de jaarrekening geïnformeerd en bij elke bestuursrapportage wordt inzicht gegeven in de uitgaven voor inhuur

Interbestuurlijk toezicht

Interbestuurlijk toezicht is het toezicht van de ene overheid op de andere. De provincie heeft een toezichthoudende rol op de gemeenten op een aantal terreinen. Deze terreinen zijn:

- Ruimtelijke ordening
- Wabo
- Huisvesting statushouders
- Archiefzorg
- Financieel toezicht
- Monumentenwet

Het toezicht op financiën wordt afzonderlijk georganiseerd. De andere vijf onderwerpen vallen onder de Wet Interbestuurlijk Toezicht. Hiervoor zijn toezichtcriteria ontwikkeld op basis waarvan zelfbeoordeling plaats kan vinden. Deze zelfbeoordeling heeft een plek in de P&C-cyclus en daarmee in de jaarrekening, waardoor de gemeenteraad haar taak adequaat kan uitoefenen.

Bij de jaarrekening 2017 heeft de zelfbeoordeling samengevat het volgende resultaat opgeleverd. Een groene kleur betekent dat aan alle eisen is voldaan, oranje betekent dat aandacht nodig is omdat aan een aantal eisen niet is voldaan, rood betekent dat onvoldoende is voldaan aan de eisen.

Domein	Status
Ruimtelijke Ordening	
Huisvesting statushouders	
Archiefzorg	
Financieel toezicht	
Monumentenwet	

Westerveld scoorde op één punt 'oranje'. Bij archiefzorg wordt nog niet voldaan aan alle vereiste kritische prestatie-indicatoren. De indicator bij archiefzorg zal pas bij een volledige 100% score naar groen worden aangepast. Met name de indicatoren met betrekking tot digitalisering archief zijn nog niet allemaal gerealiseerd. De aanbevelingen die de provincie heeft gedaan zullen in 2017 en 2018 opgevolgd worden, maar dit zal naar verwachting nog niet leiden tot een 'groene' status.

Nieuwe wet- en regelgeving

Op dit moment wordt gewerkt aan de invoering van de Omgevingswet. Met de Omgevingswet worden regels voor ruimtelijke projecten gebundeld. Bedoeling is dat deze wet de plaats inneemt van de WRO en de WABO. Ook zullen onderdelen van de Monumentenwet overgaan naar de nieuwe Omgevingswet. De inwerkingtreding is al verschillende malen uitgesteld. In juli 2017 werd de geplande datum van 1 juli 2019 wederom uitgesteld naar een nog nader te bepalen datum.

Paragraaf F
Portefeuillehouder

Verbonden Partijen
W.J.N.M. de Jong

De gemeente onderhoudt banden met diverse partijen waarin zij een bestuurlijk of financieel belang heeft, de zogeheten verbonden partijen. Het aangaan van banden met deze partijen komt voort uit politieke motieven en maatschappelijke relevantie. Een bestuurlijk belang betekent dat leden van het college, in het bestuur van een gemeenschappelijke regeling, vertegenwoordigd zijn. Een financieel belang houdt in dat de gemeente door deelname aan een verbonden partij op enigerlei wijze risico kan lopen. De verbonden partijen zijn gerubriceerd naar de volgende categorieën:

1. Gemeenschappelijke regelingen
2. Deelnemingen in vennootschappen
3. Participaties in stichtingen en verenigingen

1. Gemeenschappelijke regelingen

Intergemeentelijk samenwerkingsverband Werk en Inkomen Steenwijkerland en Westerveld te Steenwijk		
<i>Openbaar belang</i>		<i>Aandeel</i>
Uitvoering van gemeentelijke taken inzake sociale zekerheid, hierbij ligt de focus ligt op 'werken aan werk'.		25%
<i>Financieel</i>		
Eigen vermogen (x € 1.000)	1-1-2019	20.200
	31-12-2019	29.800
Vreemd vermogen (x € 1.000)	1-1-2019	75.000
	31-12-2019	0
Resultaat (x € 1.000)	2019	9.600
Gemeentelijke bijdrage (x € 1.000)	2019	5.351
<i>Risico's</i>		
<p>De gemeenten zijn risicodragers voor de uitvoering van de taken van de IGSD. Omdat de IGSD echter de taken uitvoert, wordt deze paragraaf beschreven vanuit het oogpunt van de gemeenten. Met andere woorden de IGSD voelt zich verantwoordelijk en benadert de uitvoeringsproblematiek, zowel programmatisch als bedrijfsvoerings-technisch, ook op die wijze. De belangrijkste risico's waarmee de IGSD te maken heeft, zijn de Participatiewet, de bijzondere bijstand en het minimabeleid.</p> <p>Participatiewet Het risico van de uitvoering van de Participatiewet ligt voor het inkomensgedeelte voor 100% bij de gemeenten. De hoogte van het budget is afhankelijk van de economische ontwikkelingen en het definitieve budget over het lopende dienstjaar wordt pas in oktober van het betreffende jaar bekendgemaakt. Een lager budget voor de gemeenten heeft geen invloed op het budget voor de IGSD omdat de IGSD gefinancierd wordt op basis van werkelijke uitgaven. De IGSD zal vanzelfsprekend wel doorlopend moeten kijken hoe de bedrijfsvoering verder geoptimaliseerd kan worden. Die oplossing moet dan vooral in de werkprocessen en in de efficiency gezocht worden. Een andere wijze van dienstverlening, inzet van personeel of meer risico's nemen bij de uitvoering, kan tot kostenreductie leiden. Uiteraard moet een en ander wel in verhouding staan tot de mogelijke effecten.</p> <p>Minimabeleid en bijzondere bijstand De uitkeringen bijzondere bijstand en individuele inkomensvoetstuk zijn zogenaamde open einde regelingen. De hoogte van de benodigde budgetten is afhankelijk van het aantal aanvragen en de hoogte van de uitkeringen. Er is geen limiet gesteld. Ook hier geldt dat financiering plaatsvindt door de beide gemeenten.</p>		

Werkvoorzieningsschap Reestmond te Meppel		
<i>Openbaar belang</i>	<i>Aandeel</i>	
Het plaatsen van mensen uit de deelnemende gemeenten die aangewezen zijn op aangepast werk op een dergelijke plek. Hierbij wordt gestreefd naar passende arbeid zo dicht mogelijk bij de reguliere arbeidsmarkt. Dit houdt mede in het ontwikkelen van de arbeidsmogelijkheden van mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt, waardoor hun door- en uitstroomkansen vergroot worden.	23,6%	
<i>Financieel</i>		
Eigen vermogen (x € 1.000)	1-1-2019	3.031
	31-12-2019	2.801
Vreemd vermogen (x € 1.000)	1-1-2019	605
	31-12-2019	454
Resultaat over 2019 (x € 1.000)	2019	-/- 915
Gemeentelijke bijdrage (x € 1.000)	2019	2.618
<i>Risico's</i>		
De ontwikkeling inzake de ontvlechting en de uittrekking van De Wolden is een risico.		

Veiligheidsregio Drenthe te Assen		
<i>Openbaar belang</i>	<i>Aandeel</i>	
Het uitvoeren van taken en bevoegdheden die bij of krachtens de wet aan de Veiligheidsregio zijn opgedragen. Het uitvoeren van overige taken en bevoegdheden welke door de deelnemende gemeenten aan de veiligheidsregio zijn opgedragen.	4%	
<i>Financieel</i>		
Eigen vermogen (x € 1.000)	1-1-2019	1.623
	31-12-2019	1.457
Vreemd vermogen (x € 1.000)	1-1-2019	24.111
	31-12-2019	22.928
Resultaat (x € 1.000)	2019	0
Gemeentelijke bijdrage (x € 1.000)	2019	1.085
<i>Risico's</i>		
De Veiligheidsregio is een gemeenschappelijke regeling (GR), waarbij de risico's uiteindelijk verhaald kunnen worden op de deelnemende gemeenten. De Veiligheidsregio geeft zelf aan dat er risico's gezien worden in de financiële afwikkeling van de integratie van de Meldkamer Noord Nederland in de Landelijke Meldkamer Organisatie (LMO), herziening FLO overgangsrecht en de kosten voor personeel (vergoeding vrijwilligers en loon- en prijsontwikkeling). De reserves worden als ruim voldoende ingeschat om de risico's af te dekken. Daarnaast worden nieuwe ontwikkelingen vroegtijdig gesignaleerd en zullen de daaruit voortkomende consequenties voorgelegd worden aan uw raad.		

Gemeentelijke Gezondheidsdienst Drenthe		
<i>Openbaar belang</i>	<i>Aandeel</i>	
Samenwerkingsverband tussen alle twaalf Drentse gemeenten om de gezondheid van de inwoners van de twaalf Drentse gemeenten te bewaken, beschermen en bevorderen.	Op basis van inwoner aantal	
<i>Financieel</i>		
Eigen vermogen (x € 1.000)	1-1-2019	2.422
	31-12-2019	2.695
Vreemd vermogen (x € 1.000)	1-1-2019	1.889
	31-12-2019	1.865
Resultaat (x € 1.000)	2019	0
Gemeentelijke bijdrage	2019	757
<i>Risico's</i>		
Op basis van een risico-inschatting en -normering houdt de GGD reserves aan, tot een totaal - geraamd - bedrag van € 2.166.724 in 2019. De GGD kent de volgende reserves: Algemene reserve, Risicoreserve, Organisatieontwikkeling, Egalisatiereserve en de Reserve Veilig Thuis (VTD).		

Regionale Uitvoeringsdienst Drenthe (RUD) te Assen		
<i>Openbaar belang</i>	<i>Aandeel</i>	
Het uitvoeren van alle milieuvergunningverlening- en meldingen, milieutoezicht en handhaving en alle milieuspecialismen en advisering op het gebied van milieu.	3,1%	
<i>Financieel*</i>		
Eigen vermogen (x € 1.000)	1-1-2019	549
	31-12-2019	556
Vreemd vermogen (x € 1.000)	1-1-2019	0
	31-12-2019	0
Resultaat (x € 1.000)	2019	21
Gemeentelijke bijdrage (x € 1.000)	2019	506
<i>Risico's</i>		
Op dit moment vinden een aantal wijzigingen plaats binnen de RUD op grond van het rapport van Seinstra en van der Laar. Deze ontwikkelingen in de organisatie en het financieel meer in control komen hebben gevolgen voor de bijdrage van de gemeente. De bijdrage is inmiddels al gestegen. Wanneer er bij de RUD tekorten ontstaan zijn de gemeenten en de provincie naar rato verantwoordelijk voor het bijpassen van deze tekorten		

Recreatieschap Drenthe te Diever		
<i>Openbaar belang</i>	<i>Aandeel</i>	
Versterking van het recreatief-toeristisch beleid in Drenthe en de gemeente Ooststellingwerf.	1/13 deel	
<i>Financieel</i>		
Eigen vermogen (x € 1.000)	1-1-2019	677
	31-12-2019	685
Vreemd vermogen (x € 1.000)	1-1-2019	685
	31-12-2019	685
Resultaat (x € 1.000)	2019	0
Gemeentelijke bijdrage (x € 1.000)	2019	82
<i>Risico's</i>		
De gemeenten zijn verantwoordelijk voor de eventuele tekorten van de gemeenschappelijke regeling en dus voor het Recreatieschap Drenthe.		

Eems Dollard Regio te Bad Nieuweschans		
<i>Openbaar belang</i>	<i>Aandeel</i>	
Bevorderen van samenwerking aan zowel Duitse als Nederlandse kant van de grens	0,94%	
<i>Financieel*</i>		
Eigen vermogen (x € 1.000)	1-1-2019	N.B.
	31-12-2019	N.B.
Vreemd vermogen (x € 1.000)	1-1-2019	N.B.
	31-12-2019	N.B.
Resultaat (x € 1.000)	2019	N.B.
Gemeentelijke bijdrage (x € 1.000)	2019	3,4
<i>Risico's</i>		
Volgens paragraaf 15 lid 3 Gemeenschappelijke Regeling EDR zijn de deelnemers aan de EDR verplicht om naar rato van hun deelnemersbijdragen bij liquidatie extra bijdragen te verstrekken.		

*EDR levert geen gegevens aan, aangezien er door deze organisatie niet of niet tijdig een begroting wordt opgesteld.

2. Deelnemingen in vennootschappen

Vennootschappen die zijn ontstaan uit de verkoop van Essent.

Enexis Holding B.V. te 's Hertogenbosch		
<i>Openbaar belang</i>	<i>Aandeel</i>	
Enexis Holding B.V. beheert het energienetwerk in zeven provincies in Noord-, Oost- en Zuid-Nederland en zorgt er voor dat gas en elektriciteit van de energieleveranciers veilig bij de klanten (plm. 2,6 miljoen huishoudens) terecht komt.	0,0928%	
<i>Financieel</i>		
Eigen vermogen (x € 1.000)	1-1-2019	Geen gegevens
	31-12-2019	Geen gegevens
Vreemd vermogen (x € 1.000)	1-1-2019	Geen gegevens
	31-12-2019	Geen gegevens
Resultaat (x € 1.000)	2019	Geen gegevens
<i>Toelichting</i>		
Enexis kan geen gegevens inzake vermogen en resultaat voor het komende jaar aanleveren in verband met bedrijfsgegevens die voor concurrenten van belang kunnen zijn.		
<i>Risico's</i>		
Enexis is financieel gezond. Enexis heeft de Standard & Poor's (S&P) rating A+ (Stable outlook) en bij Moody's Aa3 (stable outlook). Het risico voor de aandeelhouders is gering omdat Enexis opereert in een gereguleerde (energie)markt, onder toezicht van de Energiekamer. Daarnaast is het risico gering in relatie tot de (intrinsieke) waarde van Enexis Holding N.V. Wettelijk is minimaal 40% eigen vermogen vereist, Enexis heeft op dit moment meer dan 50% eigen vermogen. Gecombineerd met de achtergestelde status van de 'Vordering op Enexis vennootschap'		

CBL Vennootschap B.V. te 's Hertogenbosch		
<i>Openbaar belang</i>	<i>Aandeel</i>	
De functie van deze vennootschap is de verkopende aandeelhouders van energiebedrijf Essent ('Verkopende Aandeelhouders') te vertegenwoordigen als medebeheerder (naast RWE, Essent en Enexis) van het CBL Escrow Fonds en te fungeren als tussenpersoon voor betalingen in en uit het CBL Escrow Fonds.	0,0928%	
<i>Financieel</i>		
Eigen vermogen (x \$ 1.000)	1-1-2019	135
	31-12-2019	125
Vreemd vermogen (x \$ 1.000)	1-1-2019	5
	31-12-2019	5
Resultaat (x 1.000)	2019	-10
<i>Risico's</i>		
Met de liquidatie van het CBL Escrow Fonds is alleen nog sprake van een risico en daarmee aansprakelijkheid voor de verkopende aandeelhouders ter hoogte van het bedrag dat als werkkapitaal wordt aangehouden in de vennootschap. Daarnaast is het risico en daarmee de aansprakelijkheid voor de verkopende aandeelhouders relatief gering en beperkt tot de hoogte van het nominale aandelenkapitaal van deze vennootschap (totaalbedrag € 20.000), art 2.81 BW.		

Vordering op Enexis B.V. te 's Hertogenbosch		
<i>Openbaar belang</i>	<i>Aandeel</i>	
Als gevolg van de invoering van de Wet Onafhankelijk Netbeheer (WON) in Nederland werd Essent per 30 juni 2009 gesplitst in een netwerkbedrijf (later Enexis) enerzijds en een productie- en leveringsbedrijf (het deel dat verkocht is aan RWE) anderzijds. Essent heeft eind 2007 een herstructurering doorgevoerd waarbij de economische eigendom van de gas- en elektriciteitsnetten binnen de Essent-groep zijn verkocht en overgedragen aan Enexis tegen de geschatte fair market value. Omdat Enexis destijds over onvoldoende contante middelen beschikte om de koopprijs hiervoor te betalen is deze omgezet in een lening van Essent. In de Wet Onafhankelijk Netbeheer was opgenomen dat er na splitsing geen financiële kruisverbanden mochten bestaan	0,0928%	

<p>tussen het productie- en leveringsbedrijf (Essent) en het netwerkbedrijf (Enexis). Omdat het op dat moment niet mogelijk was om de lening extern te financieren, is besloten de lening over te dragen aan de verkopende aandeelhouders van Essent. Op het moment van overdracht in 2009 bedroeg de lening € 1,8 miljard. Deze lening is vastgelegd in een lening-overeenkomst bestaande uit vier tranches. De eerste drie tranches hebben inmiddels plaatsgevonden. 4e Tranche:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Totaalbedrag lening € 350 mln. • Looptijd 10 jaar (tot 30 september 2019) • Rente 7,2% • Op basis van de aanwijzing van de Minister van Economische Zaken is deze tranche van € 350 miljoen, geormerkt als mogelijke toekomstige conversie naar eigen vermogen. <p>Op 30 september 2019 zal de jaarlijkse rente over deze tranche worden uitgekeerd aan de aandeelhouders</p>		
Financieel		
Eigen vermogen (x € 1.000)	1-1-2019	0
	31-12-2019	0
Vreemd vermogen (x € 1.000)	1-1-2019	356.505
	31-12-2019	0
Resultaat (x € 1.000)	2019	-20
Risico's		
<p>De aandeelhouders lopen zeer beheerst geachte risico's op Enexis voor de niet -tijdige betaling van rente en/of aflossing en, in het ergste geval, faillissement van Enexis en voor het bedrag dat als werkkapitaal wordt aangehouden in de vennootschap.</p> <p>Daarnaast is het risico en daarmee de aansprakelijkheid voor de aandeelhouders relatief gering en beperkt tot de hoogte van het nominale aandelenkapitaal van deze vennootschap (totaalbedrag € 20.000), art 2.:81 BW.</p>		

Verkoop Vennootschap B.V. te 's Hertogenbosch		
Openbaar belang	Aandeel	
Ter verzekering van de betaling van eventuele schadeclaims heeft RWE bedongen dat een deel van de verkoopopbrengst door de Verkopende Aandeelhouders gedurende een bepaalde tijd in het General Escrow Fonds wordt aangehouden. Buiten het bedrag dat in het General Escrow Fonds zal worden gehouden, zijn de verkopende aandeelhouders niet aansprakelijk voor inbreuken op garanties en vrijwaringen.	0,0928%	
Financieel		
Eigen vermogen (x € 1.000)	1-1-2019	138
	31-12-2019	125
Vreemd vermogen (x € 1.000)	1-1-2019	8
	31-12-2019	8
Resultaat (x € 1.000)	2019	-13
Risico's		
<p>Met de liquidatie van het General Escrow Fonds is alleen nog sprake van een risico en daarmee aansprakelijkheid voor de verkopende aandeelhouders ter hoogte van het bedrag dat als werkkapitaal wordt aangehouden in de vennootschap.</p> <p>Het financiële risico is na de liquidatie van het General Escrow Fonds relatief gering en beperkt tot de hoogte van het nominale aandelenkapitaal van deze vennootschap (totaalbedrag € 20.000), art 2.:81 BW.</p>		

CSV Amsterdam B.V. te 's Hertogenbosch		
Openbaar belang	Aandeel	
Deze aandelen zijn bij de verkoop van de Essent-aandelen ontvangen en dienen ter afwikkeling van de diverse zaken rondom de verkoop.	0,0928%	
Financieel		
Eigen vermogen (x € 1.000)	1-1-2019	770
	31-12-2019	670
Vreemd vermogen (x € 1.000)	1-1-2019	0
	31-12-2019	0
Resultaat (x € 1.000)	2019	-100

<i>Risico's</i>	
Het financiële risico is beperkt tot eventuele claims van Waterland als gevolg van garanties en vrijwaringen die door de verkopende aandeelhouders zijn afgegeven tot het bedrag van € 8.035.783 die nog resteert op de escrow-rekening en voor het bedrag dat als werkkapitaal wordt aangehouden in de vennootschap.	
Daarnaast is het risico en daarmee de aansprakelijkheid voor de aandeelhouders relatief gering en beperkt tot de hoogte van het nominale aandelenkapitaal van deze vennootschap (totaalbedrag € 20.000), art 2.:81 BW.	

Publiek Belang Elektriciteitsproductie B.V. 's Hertogenbosch		
<i>Openbaar belang</i>		<i>Aandeel</i>
Deze aandelen zijn bij de verkoop van de Essent-aandelen ontvangen en dienen ter afwikkeling van de diverse zaken rondom de verkoop.		0,0928%
<i>Financieel</i>		
Eigen vermogen (x € 1.000)	1-1-2019	1.610
	31-12-2019	1.590
Vreemd vermogen (x € 1.000)	1-1-2019	5
	31-12-2019	0
Resultaat (x € 1.000)	2019	-20
<i>Risico's</i>		
Met de liquidatie van het General Escrow Fonds is alleen nog sprake van een risico en daarmee aansprakelijkheid voor de verkopende aandeelhouders ter hoogte van het bedrag dat als werkkapitaal wordt aangehouden in de vennootschap.		
Het risico en daarmee de aansprakelijkheid voor de aandeelhouders beperkt tot de hoogte van het nominale aandelenkapitaal van deze vennootschap (totaalbedrag € 1.496.822) (art 2.:81 BW).		

Overige vennootschappen

N.V RENDO te Hoogeveen		
<i>Openbaar belang</i>		<i>Aandeel</i>
Eigenaar zijn van een netwerkbedrijf, ter voorkoming van misbruik van de monopolypositie en zorgdragen voor een stabiele en veilige levering.		7,97%
<i>Financieel</i>		
Eigen vermogen (x € 1.000)	1-1-2019	73.000
	31-12-2019	73.500
Vreemd vermogen (x € 1.000)	1-1-2019	70.500
	31-12-2019	72.000
Resultaat (x € 1.000)	2019	9.000
<i>Risico's</i>		
Het risico en daarmee de aansprakelijkheid voor de aandeelhouders is relatief gering en beperkt tot de hoogte van het nominale aandelenkapitaal van deze vennootschap art 2.:81 BW.		

N.V Waterleidingmaatschappij Drenthe (WMD) te Assen		
<i>Openbaar belang</i>		<i>Aandeel</i>
Eigenaar zijn van een netwerkbedrijf, ter voorkoming van misbruik van de monopolypositie en zorgdragen voor een stabiele en veilige levering.		1,079%
<i>Financieel</i>		
Eigen vermogen (x € 1.000)	1-1-2019	n.n.b.
	31-12-2019	n.n.b.
Vreemd vermogen (x € 1.000)	1-1-2019	n.n.b.
	31-12-2019	n.n.b.
Resultaat (x € 1.000)	2019	n.n.b.
<i>Risico's</i>		
Het risico, en daarmee de aansprakelijkheid, voor de aandeelhouders is beperkt tot de hoogte van het nominale aandelenkapitaal van deze vennootschap art 2.:81 BW.		

Waterbedrijf Vitens NV te Utrecht		
<i>Openbaar belang</i>	<i>Aandeel</i>	
Eigenaar zijn van een netwerkbedrijf, ter voorkoming van misbruik van de monopolypositie en zorgdragen voor een stabiele en veilige levering.	0,449%	
<i>Financieel</i>		
Eigen vermogen (x € 1.000)	1-1-2019	530.200
	31-12-2019	548.500
Vreemd vermogen (x € 1.000)	1-1-2019	1.221.000
	31-12-2019	1.229.700
Resultaat over 2019 (x € 1.000)	2019	14.000
<i>Risico's</i>		
Het risico voor de gemeente zit in het afwaarderen van de boekwaarde van de aandelen. Wanneer zou blijken dat Vitens niet meer aan zijn betalingsverplichtingen kan voldoen. Op dit moment is dat risico met een solvabiliteit van circa 30% zeer gering.		

Wadinko N.V. te Zwolle		
<i>Openbaar belang</i>	<i>Aandeel</i>	
Bevorderen werkgelegenheid.	2,344%	
<i>Financieel</i>		
Eigen vermogen (x € 1.000)	1-1-2019	68.000
	31-12-2019	68.500
Vreemd vermogen (x € 1.000)	1-1-2019	1.500
	31-12-2019	1.500
Resultaat (x € 1.000)	2019	1.500
<i>Risico's</i>		
Inherent aan haar doelstellingen loopt Wadinko risico's. door de interne maatregelen met betrekking tot risicobeheersing, zoals beschreven in de jaarrekening van Wadinko, zijn de risico's voor de aandeelhouders beperkt.		

N.V. Bank Nederlandse Gemeenten (BNG Bank) te den Haag		
<i>Openbaar belang</i>	<i>Aandeel</i>	
Verkrijgen van toegang tot de kapitaalmarkt; d.m.v. gespecialiseerde financiële dienstverlening draagt de BNG Bank bij aan het zo laag mogelijk houden van de kosten van maatschappelijke voorzieningen.	0,0009%	
<i>Financieel</i>		
Eigen vermogen (x € 1.000)	1-1-2019	Geen gegevens
	31-12-2019	Geen gegevens
Vreemd vermogen (x € 1.000)	1-1-2019	Geen gegevens
	31-12-2019	Geen gegevens
Resultaat (x € 1.000)	2019	Geen gegevens
<i>Toelichting</i>		
De BNG Bank kan geen gegevens inzake vermogen en resultaat voor het komende jaar aanleveren in verband met bedrijfsgegevens die voor concurrenten van belang kunnen zijn.		
<i>Risico's</i>		
Maximaal risico t.a.v. de afwaardering van de boekwaarde van de aandelen en het niet ontvangen van dividend. Het risico op afwaardering zal beperkt zijn aangezien het een staatsbank betreft. Het risico op beperkte dividenduitkering heeft zich de laatste jaren voorgedaan, door gewijzigde regelgeving en de lage rente. Hier wordt bij het opstellen van de begroting rekening mee gehouden.		

Regionaal Orgaan Verwijdering Afvalstoffen (ROVA N.V.) te Zwolle		
<i>Openbaar belang</i>		<i>Aandeel</i>
Door deelname in de aandelen van ROVA kunnen we gebruik maken van de aangeboden diensten.		0,184%
<i>Financieel</i>		
Eigen vermogen (x € 1.000)	1-1-2019	36.224
	31-12-2019	37.324
Vreemd vermogen (x € 1.000)	1-1-2019	64.600
	31-12-2019	64.600
Resultaat (x € 1.000)	2019	4.575
<i>Risico's</i>		
Voor de gemeenten zal maximaal het ingelegde bedrag in aandelen moeten worden afgeboekt bij een eventueel faillissement van ROVA, daarnaast zal er met spoed een andere afvalinzamelaar gezocht moeten worden. Dit kan hogere kosten met zich meebrengen. Het risico dat dit zich voor zal doen, wordt zeer klein geacht, aangezien er regelmatig overleggen met ROVA plaatsvinden en de financiële organisatie geborgd is.		

3. Participaties in stichtingen en verenigingen

De Vereniging van Nederlandse Gemeenten (VNG)

De VNG ondersteunt gemeenten bij hun ontwikkeling en behartigt hun belangen. De activiteiten van de VNG bestaan uit het bieden van een platform, het behartigen van gemeenschappelijke belangen, het bieden van dienstverlening aan gemeenten (adviseren en informeren) en het ontwikkelen van producten en diensten. Jaarlijks wordt de contributie op basis van het aantal inwoners vastgesteld. De contributie voor 2019 is begroot op € 27.000.

Talentergio

Talentergio is een samenwerkingsverband tussen 24 overheidsorganisaties. Samen vertegenwoordigen ze ruim 7.000 medewerkers in de meest uiteenlopende functies. Aangesloten zijn de gemeenten: Apeldoorn, Dalfsen, Deventer, Dronten, Elburg, Hardenberg, Hattem, Heerde, Kampen, Meppel, Nunspeet, Oldebroek, Olst-Wijhe, Ommen, Raalte, Staphorst, Steenwijkerland, Westerveld, Zwartewaterland en Zwolle, de Omgevingsdienst IJsselland, Shared Service Centrum ONS, de Veiligheidsregio IJsselland en de provincie Overijssel.

Talentergio richt zich primair op de individuele medewerkers. Er worden faciliteiten geboden waarbinnen medewerkers zich kunnen ontplooiën en ontwikkelen waardoor het bewustzijn van de medewerker dat zij een zinvolle bijdrage kan leveren aan het mede vormgeven van een goed functionerende overheid groeit. Medewerkers van Talentergio-organisaties kunnen op een gemakkelijke en laagdrempelige manier bewegen en kennis en kunde uitwisselen.

De contributiekosten bedragen € 18.500 per jaar. Voor het jaar 2019 staan er geen specifieke acties op het programma anders dan de reguliere, voortzetting van het traineeprogramma, uitwisseling van medewerkers binnen het netwerk.

Vereniging van Drentse gemeenten (VDG)

De Vereniging van Drentse gemeenten zet zich in voor de twaalf gemeenten in de provincie Drenthe. De vereniging biedt een platform aan en behartigt de belangen van de Drentse gemeenten richting de VDG. Via de Drentse portefeuillehouders worden diverse beleidsterreinen op elkaar afgestemd. De bijdrage voor 2019 is begroot op € 7.500 (inclusief de bijdrage aan de Stichting Drentse Veteranen).

Regio Zwolle

Regio Zwolle is een bestuurlijke samenwerking tussen 20 gemeenten rondom Zwolle.

Regio Zwolle is volop in ontwikkeling. Onlangs is de Human Capital Agenda tot stand gekomen. Deze agenda moet leiden tot een toekomstgerichte arbeidsmarkt. Doel is om de krapte op de arbeidsmarkt aan te pakken door onderwijs en ondernemersorganisaties aan elkaar te verbinden. Daarnaast steunen ondernemersorganisaties initiatieven die bijdragen aan realisatie van vanen voor mensen met een grotere afstand tot de arbeidsmarkt.

Een belangrijk onderdeel van Regio Zwolle is Kennispoort. Kennispoort is het innovatie-netwerk van ondernemers, onderwijs, onderzoek en overheid. Kennispoort verzorgt één tot twee keer per jaar een bijeenkomst in de gemeente Westerveld. Daarnaast participeert de gemeente in cluster Vrijtijdseconomie. De gemeentelijke bijdrage is jaarlijks € 1,23 per inwoner.

Stichting Het Oversticht Zwolle

Het Oversticht doet onderzoek en brengt advies uit op het gebied van ruimtelijke kwaliteit en ruimtelijk erfgoed. Het welstandstoezicht en de gemeentelijke monumentencommissie van de gemeente Westerveld zijn bij deze stichting ondergebracht. De gemeentelijke archeoloog wordt eveneens via Het Oversticht ingehuurd.

Samenwerkingsverband UNESCO nominatiedossier 'Koloniën van Weldadigheid'

Sinds 2010 wordt er internationaal samengewerkt aan een succesvolle nominatie van de voormalige Rijkskoloniën van Weldadigheid tot UNESCO Werelderfgoed. De gemeente Westerveld is één van de voortrekkers geweest voor uitbreiding van het dossier en heeft een bestuurlijk charter ondertekend waarin we deze intentie (zowel op het gebied van personele inzet, als financieel) hebben bevestigd. Op lokaal niveau wordt ambtelijk en bestuurlijk nauw samengewerkt met de gemeenten Steenwijkerland en Weststellingwerf en vindt er afstemming plaats met ondernemers uit de recreatie- en toeristische sector, Stichting Maatschappij van Weldadigheid en de agrarische sector. Het Werelderfgoedcomité heeft zich in 2018 positief uitgesproken over het dossier, in 2019 zal het Werelderfgoedcomité in Baku een definitief besluit nemen over het toekennen van de UNESCO Werelderfgoedstatus.

RWB Zwolle

Het regionaal Werkbedrijf Regio Zwolle timmert continu aan de weg om invulling te geven aan zijn belangrijkste doelstelling: het realiseren van een inclusieve arbeidsmarkt in de regio Zwolle. Speciale aandacht gaat daarbij uit naar mensen met een (grotere) afstand tot de arbeidsmarkt. Toekomstgericht en innovatief arbeidsmarktbeleid vraagt echter om een human capital agenda (HCA) met een integrale invalshoek die de driehoek economie, onderwijs en arbeidsmarkt verbindt. Een agenda met meer concrete doelen die ook de samenhang tussen de verschillende agenda's op het gebied van economische innovatie, het Sociaal Domein en onderwijs en kennis, inzichtelijk maakt. Inzicht in het 'regionaal DNA' zorgt ervoor dat vraag en aanbod dichter bij elkaar kunnen komen. Deze kansen verbinden we nadrukkelijk ook met mensen die een afstand tot de arbeidsmarkt hebben.

P10

De P10 is een samenwerkingsverband van 17 grote plattelandsgemeenten. Deze gemeenten hebben gemeenschappelijke ambities en uitdagingen. In P10-verband brengen zij deze onder de aandacht van de landelijke en Europese politiek en de VNG. De P10 is samen met andere organisaties zoals LTO, Vereniging Kleine kernen, Netwerk Platteland, één van de organisaties die plattelandsthema's onder de aandacht brengt. De contributie voor onze gemeente bedraagt € 5.500.

De paragraaf grondbeleid beschrijft het grondbeleid in het kader van de ruimtelijke ontwikkeling. Het gemeentebestuur formuleert de doelstellingen en het grondbeleid is hieraan ondersteunend. Deze paragraaf geeft de visie op het grondbeleid, de uitvoering van het grondbeleid, de actuele financiële positie, de winstneming en de risico's en voorzieningen weer. De niet in exploitatie genomen bouwgronden worden sinds 2016 op basis van het BBV, opgenomen als materiële vaste activa.

Visie op grondbeleid

De gemeente Westerveld hanteert in principe een faciliterend grondbeleid. De markt heeft de ruimte om te ondernemen en de gemeente kan zich op haar publieke taak richten. Wanneer de gemeente het nodig acht om meer invloed op het grondbeleid te hebben dan wordt actief grondbeleid ingezet. Bij de keuze voor actief grondbeleid wordt de raad altijd in kennis gesteld. Het financiële risico van het grondbeleid dient voor de gemeente aanvaardbaar te zijn. Bij maatschappelijk interessante initiatieven wordt het financiële risico vooraf zorgvuldig onderzocht.

Uitvoering grondbeleid

Bouwgrond in exploitatie

Hof van Kalteren (voormalig zwembadterrein) Diever

Deze grondexploitatie zal eind 2018 worden afgesloten. Alle kavels zijn verkocht en de afronding van het woonrijp maken zal nog plaatsvinden in 2018. Het te verwachten financiële eindresultaat (NCW) is € 1.900.000 nadelig. Hiervoor is een voorziening gevormd.

De Valderse II Dwingeloo

Deze grondexploitatie zal eind 2018 worden afgesloten. Alle kavels zijn verkocht en het woonrijp maken zal in 2018 worden afgerond. Tussentijds hebben diverse winstnemingen plaats gevonden. Het te verwachten financiële eindresultaat (NCW) is € 274.000 voordelig.

Meenteweg – Oeveraseweg Havelte

De grondexploitatie is vastgesteld in september 2017. Om te komen tot een goede afronding van het bedrijventerrein aan de Oeveraseweg zijn deze gronden in exploitatie genomen. Het te verwachten financiële eindresultaat (NCW) is € 170.000 nadelig. Hiervoor is een voorziening gevormd.

Zorgvlied Noord-Oost Fase II

Voor Zorgvlied heeft een ontwikkelaar interesse getoond om een aantal rijwoningen en geschakelde twee-onder-één-kap woningen te realiseren. Daarnaast gaat de gemeente kavels aanbieden voor het bouwen van vrijstaande woningen. De grondexploitatie is op deze twee ontwikkelingen gebaseerd. De verkoop gaat in het najaar van 2018 van start. Het te verwachten financiële eindresultaat (NCW) is € 198.000 voordelig.

Kalterbroeken Diever

Nadat een ontwikkelaar het project aan de gemeente heeft 'teruggegeven' is in februari 2017 een gemeentelijke grondexploitatie vastgesteld. Samen met de buurtbewoners is een nieuw stedenbouwkundig concept opgesteld. Dit is in het najaar van 2017 gepresenteerd. Naar verwachting zal in het najaar van 2018 het aangepaste bestemmingsplan voor het grootste deel van het plangebied door de gemeenteraad worden vastgesteld. Daar waar het mogelijk is om grond uit te geven conform de bestemming wordt dit gedaan. Na vaststelling van het aangepaste bestemmingsplan kan ook de overige grond worden uitgegeven. Het te verwachten financiële eindresultaat (NCW) is € 4.000 voordelig.

Actuele financiële positie

Bouwgrond in exploitatie

Bedragen x € 1.000

Complex	Boek- waarde 1-1-2017	Boek- waarde 31-12-2017	Verwachte uitgaven	Verwachte inkomsten	NCW	Voor- ziening	Jaar van afroning
Hof van Kalteren Diever	1.667	1.787	114	-	-1.900	1.900	2018
De Valderse II Dwingeloo	-321	-314	271	-	274	-	2018
Meenteweg - Oeveraseweg Havelte	-	111	792	756	-170	170	2020
Zorgvlied Noord-Oost II	101	109	226	553	198	-	2022
Kalterbroeken Diever	-	1.359	4.008	5.533	4	-	2026
Totaal	1.447	3.052	5.411	6.842	-1.594	2.070	

Voorzieningen

Onderstaand wordt een overzicht gegeven van het verloop van de voorzieningen.

Bedragen x € 1.000

Complex	Stand 31-12-2017	Verwachte onttrekking	Verwachte dotatie	Verwacht 31-12-2018
Hof van Kalteren Diever	1.900	1.900	-	-
Meenteweg - Oeveraseweg Havelte	170	-	-	170
Totaal	1.900	1.900	-	-

Risico's

In het algemeen kan gesteld worden dat er weinig risico's zijn bij onze grondexploitaties. Voor de verliezen die we kunnen inschatten is een voorziening opgenomen. Op dit moment betreft dat Hof van Kalteren in Diever en de Meenteweg – Oeveraseweg in Havelte.

De grondexploitaties Hof van Kalteren in Diever en de Valderse II in Dwingeloo worden in 2018 afgesloten. Daarna zijn er geen risico's meer.

Voor Zorgvlied Noord-Oost II, Vledder Noord en Meenteweg Oeveraseweg in Havelte geldt dat er een algemeen risico is dat deze ontwikkeling uiteindelijk niet doorgaat. Er is getracht om aan de opbrengsten kant het risico zo veel mogelijk te beperken doormiddel van een behoeftepeiling, een fasering en voorverkoop percentage op te nemen. Bij Kalterbroeken in Diever is in de grondexploitatie voorzichtigheidshalve rekening gehouden met een projectduur tot 2026. Voor nadere inschatting van de risico's in breder verband wordt verwezen naar de paragraaf weerstandvermogen en risicobeheersing.

Overig

Vledder Noord

Voor Vledder Noord is er een initiatief ontwikkeld voor een woonzorgcentrum. Het college is bezig om samen met de partijen te komen tot een koopovereenkomst. Daarvoor is een financiële haalbaarheidsanalyse gemaakt en is een grondexploitatie voor alleen Vledder Noord fase 1A opgesteld. Vledder Noord fase 1B is daar **niet** in meegenomen.

De grondexploitatie zal nadat de koopovereenkomst gereed is, ter vaststelling aangeboden worden aan de gemeenteraad.

4. Financiële begroting

Overzicht van baten en lasten

Bedragen x € 1.000, min is nadeel

	Realisatie 2017			Raming 2018		
	Baten	Lasten	Saldo	Baten	Lasten	Saldo
Programma's						
0 Bestuur en ondersteuning	1.318	9.818	-8.500	918	9.635	-8.717
1 Veiligheid	26	1.281	-1.255	46	1.347	-1.301
2 Verkeer en vervoer	791	3.387	-2.596	1.356	3.942	-2.586
3 Economie	20	1.167	-1.147	21	1.661	-1.640
4 Onderwijs	171	1.930	-1.759	169	1.551	-1.382
5 Sport cultuur en recreatie	392	4.174	-3.782	300	5.629	-5.329
6 Sociaal domein	4.796	19.009	-14.213	4.053	19.957	-15.904
7 Volksgezondheid en milieu	5.023	5.415	-392	5.432	5.732	-300
8 VHROSV	611	1.655	-1.044	2.262	3.452	-1.190
Subtotaal programma's	13.148	47.836	-34.688	14.557	52.906	-38.349
Algemene dekkingsmiddelen						
Lokale heffingen:						
- onroerende zaakbelastingen	3.301	284	3.017	3.153	280	2.873
- forensenbelasting	641	18	623	643	16	627
- toeristenbelasting	839	22	817	839	18	821
Algemene uitkeringen	27.874	-	27.874	28.983	-	28.983
Dividend	898	8	890	918	1	917
Saldo financieringsfunctie	27	-495	522	33	-208	241
Overige algemene dekkingsmiddelen	2	124	-122	30	388	-358
Subtotaal algemene dekkingsmiddelen	33.582	-39	33.621	34.599	495	34.104
Onvoorzien	-	-	-	-	19	-19
Gerealiseerde saldo van baten en lasten	46.730	47.797	-1.067	49.156	53.420	-4.264
Toevoeging/onttrekking aan reserves						
0 Bestuur en ondersteuning	5.855	2.436	3.419	4.166	1.506	2.660
1 Veiligheid	-	-	-	-	-	-
2 Verkeer en vervoer	117	1.500	-1.383	652	500	152
3 Economie	35	300	-265	320	-	320
4 Onderwijs	-	-	-	-	-	-
5 Sport cultuur en recreatie	60	390	-330	44	-	44
6 Sociaal domein	574	25	549	116	25	91
7 Volksgezondheid en milieu	104	264	-160	105	33	72
8 VHROSV	-	-	-	-	-	-
Totaal mutaties reserves	6.745	4.915	1.830	5.403	2.064	3.339
Gerealiseerd resultaat	53.475	52.712	763	54.559	55.484	-925

Bedragen x € 1.000, min is nadeel

Begroting 2019			
	Baten	Lasten	Saldo
Programma's			
0 Bestuur en ondersteuning	679	9.055	-8.376
1 Veiligheid	39	1.398	-1.359
2 Verkeer en vervoer	1.386	4.186	-2.800
3 Economie	21	1.181	-1.160
4 Onderwijs	170	1.536	-1.366
5 Sport cultuur en recreatie	358	4.313	-3.955
6 Sociaal domein	3.594	18.797	-15.203
7 Volksgezondheid en milieu	5.319	5.638	-319
8 VHROSV	1.926	3.444	-1.518
Subtotaal programma's	13.492	49.548	-36.056
Algemene dekkingsmiddelen			
Lokale heffingen:			
- onroerende zaakbelastingen	3.240	265	2.975
- forensenbelasting	650	15	635
- toeristenbelasting	840	17	823
Algemene uitkeringen	29.797	-	29.797
Dividend	861	1	860
Saldo financieringsfunctie	31	-18	49
Overige algemene dekkingsmiddelen	31	152	-121
Subtotaal algemene dekkingsmiddelen	35.450	432	35.018
Onvoorzien	-	20	-20
Gerealiseerde saldo van baten en lasten	48.942	50.000	-1.058
Toevoeging/ontrekking aan reserves			
0 Bestuur en ondersteuning	1.202	1.423	-221
1 Veiligheid	-	-	-
2 Verkeer en vervoer	201	-	201
3 Economie	20	400	-380
4 Onderwijs	-	-	-
5 Sport cultuur en recreatie	61	400	-339
6 Sociaal domein	2.978	25	2.953
7 Volksgezondheid en milieu	127	-	127
8 VHROSV	400	1.500	-1.100
Totaal mutaties reserves	4.989	3.748	1.241
Gerealiseerd resultaat	53.931	53.748	183

Toelichting

De afwijkingen tussen de raming van 2018 en de begroting van 2019 zijn per programma toegelicht.

Grondslagen

- Voor het opstellen van de begroting 2019 en de meerjarenraming 2020-2022 is als kaderstelling de Voorjaarsrapportage 2018 gebruikt.
- Ten opzichte van de Voorjaarsrapportage zijn de effecten van de aangenomen moties en amendementen bij de behandeling van de Voorjaarsrapportage verwerkt.
- De raming van de algemene uitkering is gebaseerd op de meicirculaire van 2018.
- In 2019 is er een inflatie toegepast van 1 % op de OZB, Forensenbelasting en Leges en op de exploitatie subsidies van de zwembaden.
- Omdat in de Voorjaarsrapportage de inflatie op overige uitgaven is gemaximeerd op € 100.000 is er op de overige uitgaven een inflatie toegepast van 0,85 %.
- Op de kosten voor het Sociaal domein, de uitvoeringskosten voor Gemeenschappelijke Regelingen en het MJOP voor de gebouwen is geen inflatie toegepast.
- Voor de kapitaallasten is gebruikt gemaakt van een rekenrente van 0,5 %. Voor een onderbouwing zie paragraaf financiering.
- De doorbelasting van de kosten van gebouwen welke voor meerdere taakvelden worden gebruikt is geactualiseerd.
- De doorbelasting van de personeelslasten van personeelsleden die voor specifieke taakvelden werkzaam zijn is geactualiseerd.
- De inkomsten en uitgaven van de grondexploitaties zijn geactualiseerd.
- Voor de grondexploitaties is gebruik gemaakt van een rekenrente van 2 %. Voor een onderbouwing zie paragraaf financiering.
- De mutatie in de reserves zijn geactualiseerd.
- De kosten, opbrengsten en mutatie in de reserve en voorziening van de reinigings- en rioolheffing zijn geactualiseerd.
- Op het moment van schrijven van deze begroting zijn de onderhandelingen voor een nieuwe CAO nog niet gestart. We hebben rekening gehouden met een stijging van circa 3 % van de loonkosten inclusief sociale lasten. Dit heeft geleid tot een stelpost van € 300.000.
- Vanaf 2019 maakt het plafond van de BCF geen onderdeel meer uit van de uitkeringsfactor van het gemeentefonds. Op basis van de meicirculaire konden we wel de waarschijnlijke extra uitkering bepalen. Omdat de er nog onzekerheid is in de ontwikkeling van het plafond hebben we ieder jaar slechts een gedeelte meegenomen. Voor 2019 was dit 60 %, voor 2020 was dit 50 %, voor 2021 was dit 40 % en voor 2022 was dit 30 %. Hiervoor zijn stelposten opgenomen.

Incidentele baten en lasten

Bedragen in €

Incidentele baten en lasten	Programma	2019	2020	2021	2022
<u>Incidentele baten</u>					
		-	-	-	-
<u>Incidentele lasten</u>					
Actualisatie wegenlegger	2	50.000			
Bijdrage realisatie ontvangstruimte Holtingerveel	6	60.000			
Implementatieplan IGSD	6	60.000	15.000		
Invoering omgevingswet	8	400.000	400.000	400.000	300.000
		570.000	415.000	400.000	300.000
Totaal		570.000	415.000	400.000	300.000
Resultaat voor bestemming		-1.057.536	-1.070.762	-138.434	249.354
Saldo incidentele baten en lasten		570.000	415.000	400.000	300.000
Structureel resultaat voor bestemming		-487.536	-655.762	261.566	549.354
Structurele mutaties uit de reserves		772.951	1.020.244	567.961	555.915
Structureel resultaat na bestemming		285.415	364.482	829.527	1.105.269

Uiteenzetting van de financiële positie

Bedragen x € 1.000, min is nadeel

Prognosebalans	31-12-2017	31-12-2018	31-12-2019	31-12-2020	31-12-2021	31-12-2022
Vaste activa						
Immateriële vaste activa	24	21	18	15	12	9
Materiële vaste activa	34.068	35.789	37.449	37.809	36.805	35.900
Financiële vaste activa	1.824	1.810	1.471	1.357	1.243	1.129
	35.916	37.620	38.938	39.181	38.060	37.038
Vlottende activa						
Voorraden	986	1.682	1.712	1.534	1.263	874
Uitzettingen met een rente typische looptijd korter dan één jaar	5.015	2.059	1.971	1.689	1.911	1.476
Liquide middelen	257	250	250	250	250	250
Overlopende activa	870	750	750	750	750	750
	7.128	4.741	4.683	4.224	4.174	3.350
Totaal activa	43.044	42.361	43.622	43.405	42.234	40.389
Vaste passiva						
Eigen vermogen	24.794	22.073	19.517	18.447	18.310	18.561
Voorzieningen	9.303	8.818	8.330	8.627	8.539	7.887
Vaste schulden met een rente typische looptijd van één jaar of langer	5.164	4.470	8.775	7.830	6.885	5.940
	39.261	35.361	36.622	34.905	33.734	32.389
Vlottende passiva						
Netto vlottende schulden met een rente typische looptijd korter dan één jaar	2.555	5.500	5.500	7.000	7.000	6.500
Overlopende passiva	1.228	1.500	1.500	1.500	1.500	1.500
	3.783	7.000	7.000	8.500	8.500	8.000
Totaal passiva	43.044	42.361	43.622	43.405	42.234	40.389

Voor het opstellen van de prognose balans is gebruik gemaakt van alle informatie zoals die tot en met 1 september 2018 bekend was. Zowel verschillen in de exploitatie van jaarrekening 2018 als andere oorzaken zoals afwijkende investeringen, afwijkende aflossingen en afwijkende betalingen kunnen er voor zorgen dat de werkelijke balansen in grote mate af gaan wijken van deze prognosebalans.

EMU-saldo	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Exploitatiesaldo vóór toevoeging aan c.q. onttrekking uit reserves (zie BBV, artikel 17c)	-1.067	-4.264	-1.058	-1.071	-138	249
Afschrijvingen ten laste van de exploitatie	2.408	4.841	2.843	2.762	2.533	2.794
Bruto dotaties aan de post voorzieningen ten laste van de exploitatie minus de vrijval van de voorzieningen ten bate van de exploitatie	2.568	1.750	1.880	1.880	1.880	1.880
Investerings in (im)materiële vaste activa die op de balans worden geactiveerd	1.561	10.317	3.598	2.487	778	1.829
Baten uit bijdragen van andere overheden, de Europese Unie en overigen	-	-	-	-	-	-
Desinvesteringen in (im)materiële vaste activa	-	-	-	-	-	-
Aankoop van grond en de uitgaven aan bouw-, woonrijp maken e.d.	267	395	973	181	201	120
Baten bouwgrondexploitatie	309	1.070	1.197	550	680	690
Lasten op balanspost Voorzieningen voorzover deze transacties met derden betreffen	911	2.235	2.368	1.582	1.968	2.579
Lasten in verband met transacties met derden	-	-	-	-	-	-
Verwachte boekwinst verkoop van effecten	-	-	-	-	-	-
Berekende EMU-saldo	1.479	-9.550	-2.077	-129	2.008	1.085

Het EMU-saldo geeft de liquiditeitsprognose van de gemeente Westerveld voor de komende jaren weer. Wanneer is sprake is van een positief EMU-saldo dan zullen de liquiditeiten toenemen en wanneer er sprake is van een negatief saldo dan zullen de liquiditeiten afnemen. Gelet op de huidige liquiditeitspositie van de gemeente is er geen aanleiding om in de komende jaren nieuwe langlopende financiering aan te trekken.

Jaarlijks terugkerende arbeidskosten

De jaarlijks terugkerende arbeidskosten en gerelateerde verplichtingen bij een vergelijkbaar volume zijn voor de gemeente Westerveld circa 10 miljoen euro per jaar.

Investerings

Bedragen in €

Omschrijving	Investing:			
	2019	2020	2021	2022
Economisch Nut:				
Riolering vrijverval (2019)	227.779			
Riolering vrijverval (2020)		224.955		
Riolering vrijverval (2021)			222.784	
Riolering vrijverval (2022)				125.863
Riolering drukriolering bouwkundig (2019)	25.000			
Riolering drukriolering mech/elektr (2020)		33.000		
Riolering drukriolering mech/elektr (2021)			33.000	
Riolering drukriolering mech/elektr (2022)				432.000
Riolering bouwkundig (2019)	194.000			
Riolering bouwkundig (2020)		40.000		
Riolering bouwkundig (2022)				17.000
Riolering persleiding (2021)			27.000	
Riolering Milieumaatregelen (2019)	150.000			
Riolering Milieumaatregelen (2020)		150.000		
Riolering Milieumaatregelen (2021)			150.000	
Riolering Milieumaatregelen (2022)				150.000
Riolering Stedelijk watersysteem (2019)	46.600			
Riolering Stedelijk watersysteem (2020)		46.600		
Riolering Stedelijk watersysteem (2021)			46.600	
Riolering Stedelijk watersysteem (2022)				46.600
Renovatie korfbalveld Waperveen (2019)	33.615			
Renovatie sportvelden (2020)		33.615		
Project Havelterberg Hoofdpoort	30.000			
Aanschaf upgrade licenties MS Office (2018)		32.000		
Vervanging laptops (2019)	29.000			
Vervangen Wifi netwerk (2019)	20.000			
Videosysteem Raadzaal (2019)	55.000			
Vervanging vrachtwagen MAN 18225 (2019)	139.050			
Vervanging VW Caddy (2019)	27.980			
Vervanging VW Caddy (2019)	27.980			
Vervanging VW Caddy (2019)	27.980			
Vrachtwagen MAN TGS 18-320 (2020)		150.000		
VW Transporter gesloten (2020)		44.000		
Hogedrukspuit Rioned HD 50 de luxe (2020)		11.000		
Zoutstrooier Epoke LBO (2022)				35.000
Zoutstrooier Sirius (2022)				80.000
Zoutstrooier Sirius (2022)				80.000
Zoutstrooier Igloo (2022)				33.000
Totaal Economisch Nut:	1.033.984	765.170	479.384	999.463

Bedragen in €

Omschrijving	2019	2020	2021	2022
Maatschappelijk Nut				
Vervanging + reconstructie wegen (2019)	200.000			
Vervanging + reconstructie wegen (2020)		1.027.000		
Vervanging + reconstructie wegen (2021)			299.000	
Vervanging + reconstructie wegen (2022)				830.000
Ruimtelijk actieplan Havelte	500.000	500.000		
Reconstructie Heuvelenweg (2019)	270.000			
Herontwikkeling locatie Dingspilhuus (2019)	820.000			
Herinrichting omgeving Stad en Esch (2019)	480.000			
Uitvoering Licht- en Duisternisplan 2011-2020	179.500	179.500		
Uitvoering beleid- en beheerplan Brinken (2019)	15.000			
Uitvoering beleid- en beheerplan Brinken (2020)		15.000		
Totaal Maatschappelijk Nut	2.464.500	1.721.500	299.000	830.000
Grondexploitatie				
Complex Oeveraseweg - Meenteweg	-626.267	44.466		
Complex Zorgvlied Noord-Oost II 2e fase	-56.886	-158.701	-133.291	-131.475
Complex Kalterbroeken Diever	671.594	-63.628	-161.250	-257.354
Totaal Grondexploitatie	-11.559	-177.863	-294.541	-388.829

Financiering

Datum en nummer van lening	Oorspronkelijk bedrag	Jaar van (laatste) aflossing	Rente-percentage	Restantbedrag 01-01-2019	Rente	Aflossing	Restantbedrag 31-12-2019
26-08-1997 BNG 86900	453.780	2022	6,06%	72.605	3.850	18.151	54.454
07-10-1997 BNG 87141	453.780	2022	5,93%	72.605	3.767	18.151	54.454
10-09-2002 BNG 95306	3.000.000	2022	4,91%	600.000	25.778	150.000	450.000
23-04-1998 BNG 87895	1.361.341	2023	5,40%	272.268	13.232	54.454	217.814
22-06-1998 BNG 88185	1.815.121	2023	5,35%	363.024	17.480	72.605	290.419
23-02-1999 BNG 89538	2.268.901	2025	4,53%	544.536	22.613	90.756	453.780
29-06-1999 BNG 90058	2.268.901	2025	5,02%	544.536	25.059	90.756	453.780
23-09-2003 BNG 98177	5.000.000	2028	4,77%	2.000.000	90.630	200.000	1.800.000
Totaal	16.621.824			4.469.574	202.409	694.873	3.774.701

Voor een nadere toelichting op de financiering wordt verwezen naar de paragraaf financiering.

Verloop van de reserves en voorzieningen

Omschrijving	I/S	Pr.	Stand 31-12-2018	mutaties 2019	Stand 31-12-2019	mutaties 2020	Stand 31-12-2020	mutaties 2021	Stand 31-12-2021	mutaties 2022	Stand 31-12-2022	mutaties 2023	Stand 31-12-2023
RESERVES													
Algemene reserve													
Algemene reserve - vrij beschikbaar	I	0	2.708.828	623.000	3.331.828	-	3.331.828	-	3.331.828	-	3.331.828	-	3.331.828
Algemene reserve - deel t/bv weerstandsvermogen	I	0	1.600.000	-	1.600.000	-	1.600.000	-	1.600.000	-	1.600.000	-	1.600.000
Rekeningsaldo voorgaand/lopend boekjaar	I	0	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Reserve rekeningsaldo	I	0	1.753.556	-	1.753.556	-	1.753.556	-	1.753.556	-	1.753.556	-	1.753.556
Totaal algemene reserves			6.062.384	623.000	6.685.384	-	6.685.384	-	6.685.384	-	6.685.384	-	6.685.384
Bestemmingsreserves													
Verzelfstandiging zwembaden	S	5	345.970	-61.256	284.714	-284.714	-	-	-	-	-	-	-
Overhevelingsreserve	I	div	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Bouw gemeentehuis	S	0	7.090.225	-280.198	6.810.026	-288.106	6.521.921	-286.857	6.235.063	-285.609	5.949.455	-275.984	5.673.470
Multifunctionele accommodatie Havelte (MFA)	S	0	1.240.841	-121.242	1.119.599	-120.700	998.899	-120.103	878.796	-112.232	766.564	-111.656	654.908
Co-financiering Fonds	I	3	70.791	-19.857	50.934	-19.857	31.077	-	31.077	-	31.077	-	31.077
Huishoudelijk akkoord	S	7	519.106	-127.000	392.106	-132.000	260.106	-131.000	129.106	-131.000	-1.894	-	-131.894
Licht- en Duisternisplan 2011-2020	S	2	317.980	-153.255	164.725	-164.725	-	-	-	-	-	-	-
Sociale Structuurvisie	S	6	217.074	-55.000	162.074	-55.000	107.074	-55.000	52.074	-52.074	-	-	-
Fonds dorpshuizen	S	6	222.750	25.000	247.750	25.000	272.750	25.000	297.750	25.000	322.750	25.000	347.750
Sociaal Domein	I	6	2.923.000	-2.923.000	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Zonnelingen	I	7	487.500	-	487.500	-	487.500	-	487.500	-	487.500	-	487.500
Versterking Fysieke Aantrekkelijkheid	I	div	2.000.000	-48.000	1.952.000	-48.000	1.904.000	-48.000	1.856.000	-48.000	1.808.000	-48.000	1.760.000
Bedrijvenregeling Drenthe	I	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Fonds Duurzame Landbouw	I	3	-	200.000	200.000	-	200.000	-	200.000	-	200.000	-	200.000
Fonds Verruimen	I	5	-	400.000	400.000	-	400.000	-	400.000	-	400.000	-	400.000
Innovatieve initiatieven	I	3	-	200.000	200.000	-	200.000	-	200.000	-	200.000	-	200.000
Invoering omgevingswet	I	8	-	-1.100.000	1.100.000	-400.000	700.000	-400.000	300.000	-300.000	-	-	-
Totaal bestemmingsreserves			15.435.237	-1.863.808	13.571.429	-1.488.101	12.083.327	-1.015.961	11.067.366	-903.915	10.163.451	-540.640	9.622.811
Totaal reserves			21.497.621	-1.240.808	20.256.812	-1.488.101	18.768.711	-1.015.961	17.752.750	-903.915	16.848.835	-540.640	16.308.195
VOORZIENINGEN													
Voorzieningen - algemeen													
Meerjarenonderhoud gebouwen	S	div	1.126.971	-45.791	1.081.180	-28.626	1.052.554	101.269	1.153.823	90.380	1.244.203	-65.202	1.179.001
Groot onderhoud wegen	S	2	2.797.605	-163.000	2.634.605	84.000	2.718.605	-410.000	2.308.605	-707.000	1.601.605	-303.000	1.298.605
Vervangingsinvesteringen riolering	S	7	4.041.254	153.631	4.194.885	335.445	4.530.330	353.616	4.883.946	48.537	4.932.483	463.230	5.395.713
Verplichtingen voormalig personeel	S	0	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Voormalige bestuurders en personeel	S	0	852.348	-193.286	659.062	-193.286	465.776	-193.286	272.490	-193.286	79.204	-114.082	-34.878
Egalisatievoorziening Kunstwerken	S	5	-	-240.000	-240.000	100.000	-140.000	60.000	-80.000	110.000	30.000	-	30.000
Grondexpl. voormalig zwembadterrein Diever	S	8	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Bedrijventerrein Overraseweg Havelte	S	8	170.000	-	170.000	-	170.000	-	170.000	-	170.000	-	170.000
Totaal voorzieningen algemeen			8.988.178	-488.446	8.499.732	297.533	8.797.265	-88.401	8.708.864	-651.369	8.057.495	-19.054	8.038.441
Totaal voorzieningen			8.988.178	-488.446	8.499.732	297.533	8.797.265	-88.401	8.708.864	-651.369	8.057.495	-19.054	8.038.441
Totaal reserves en voorzieningen			30.485.799	-1.729.254	28.756.544	-1.190.568	27.565.976	-1.104.362	26.461.614	-1.555.284	24.906.330	-559.694	24.346.636

VASTSTELLINGSBLAD

Aldus vastgesteld in de openbare vergadering van de raad van de gemeente Westerveld op 30 oktober 2018.

de voorzitter,

de griffier,

H. Jager

R.J. van der Veen